

ਉਬਾਮਾ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਰ ਹਲ ਨਹੀਂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਆਪਣੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਬਰਾਕ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਇਹ ਹੁਣ ਇਕ ਜਾਣਿਆਂ-ਪਛਾਣਿਆਂ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਅੰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜੇ ਹਾਂ।’ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸੁਬਦ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀ ਸਪਾਟ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਬਾਮਾ ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਹੀ ਹਲ ਹਾਲੇ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹਲ ਦੇ ਰਾਹ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੜੀਆਂ ਹਨ। ਉਬਾਮਾ ਵਲੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰੂਤਬਾ ਅਤੇ ਜੰਗ, ਸਿਸਦਾ ਉਸ ਵਲੋਂ ਵਿਹੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬੁਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਜੰਗ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।” ਉਬਾਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਸਨ। ਉਬਾਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦਾਂ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਤਾਕਤ ਕਰਕੇ। ਉਬਾਮਾ ਦਾ ਹੋਰ ਆਖਣਾ ਹੈ “ਸਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਾਡੇ ਮਕਸਦਾਂ ਦੇ ਦੁਰੁਸਤ ਹੋਣ, ਉਦਾਹਰਣ ਜੋ ਅਸੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਨਿਰਮਾਣਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਵਿਚੋਂ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀ ਹੈ।” ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਜ਼ਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਸ ਵਲੋਂ

ਸਦਰ ਉਬਾਮਾ ਵਲੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਵੱਲ ਨਵੀਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ

(ਸਫ਼ਰ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮਿਲਵਰਤਣ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਨਵੀਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਬਦ ਸਨ, “ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਮਨ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਯੂਗ ਅੰਦੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪਏਗੀ।”

ਘਰੇਲੂ ਹਾਲਤ ਉਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਪਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਖੜਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਡੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਚੰਬੜੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਝੁੱਠੇ ਵਾਅਦਿਆਂ, ਦੁਸ਼ਣਬਜ਼ੀ ਤੇ ਘੇਸੇ-ਪਿਟੇ ਸਿਧਾਂਦਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ।” ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਡਾਲਰ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਬਣਾਏਗਾ, ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਭੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਇਕ ਪੈਸਾ ਪੂਰੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਖਚ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੰਤੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਭਰੋਸਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਲੰਦ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸੇ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਸੰਭਵ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸੇ ਲਹਿਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੱਜ ਇਕ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਨਿਹਾਇਤ ਪਵਿੰਡਰ ਹਲ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਗੰਦਲੇਪਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਖਤਰੇ ਜਿਹੇ ਸਮਲਿਆਂ ਉਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਦੁਸ਼ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣਗੇ।

ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਅਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦਹਿਸਤ ਫੈਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਕਿਹਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹੋਸਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਬੁਲਦ ਹਨ ਅਤੇ ਤੋਡੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਢਾਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿਆਂਗ।

ਨੇਵੀ ਸ਼ੁਟ ਅਤੇ ਲਾਲ ਟਾਈ ਵਿਚ ਸਜੇ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਉਸ ਬਾਬੀਬਲ ਨਾਲ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਹਲਫ ਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਬਰਾਹਿਮ ਲਿੰਕਨ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਅੰਦੰਭ ਖੁਸ਼ੀ ‘ਕ ਕਵਾਂ ਮਾਰਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀਤ ਇਕ ਦਮ ਸ਼ਾਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਅੱਗੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਕਦੀ ਕਦੀ

ਸੈਡਲਬੈਕ ਚਰਚ ਦੇ ਬਾਨੀ ਰਿਕ ਵਾਰੈਨ ਨੇ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ

ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਮੁੜ ਕੇ ਦੰਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਗਿਣਤੀ ਦੁੱਗਾਈ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੱਦ ਵੀ ਇਸ ਵੱਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬਾਵਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਉਬਾਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਸੁਭਾਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨੀਕਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਸਿਸਟਮ ਬਿਮਾਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਬਾਮਾ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬੋਡੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖੜਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸੁਰੱਖਿ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੇ 700 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਅਧਿਕ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੱਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਉਪਲਬੰਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਘਰੇਲੂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦਮ ਅਸੀਂ ਚੁਕਾਂਗੇ, “ਅਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਵੀਆਂ ਨੀਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਾਂਗੇ ਸਾਂਗੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਵੀ ਰਖਾਂਗੇ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੜ੍ਹਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਲ, ਬਿਜਲੀ ਗ੍ਰਿਡ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਲਾਈਨਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵਧ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਪਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਖਰੀ ਦਿਸਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਸਾਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਸਹੀ ਸਥਾਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।” ਉਬਾਮਾ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਸੱਭਾਗ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਸੁਚਨਾ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਹੈਲਬ ਕੋਅਰ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਹੋਰ ਅਧਿਨਿਕੀਕਰਨ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਬੰਧ ਹੋਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਬਾਮਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਾਲਾ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਮੁੜ ਕੇ ਲੀਨਾਵਾਂ।

ਇਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਚੁਲ ਹਿੱਲੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਡਰ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਦਾਵੇਦਾਰਾਂ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਕਮਲ ਚੌਧਰੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਡਾ। ਚੀਮਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡਾ। ਚੀਮਾ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਚਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਆਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੌਨੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਤਾਂ ਡਾ। ਚੀਮਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਰ ਸੰਗਤ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੌਨੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਸੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਮਿਲਣਾ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਹੈ। ਹੁਣਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਨਾਲ ਉਹ ਹਲਕੇ ਲਈ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜਾਣੇ-ਪਹਿਚਾਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੇਕਤ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਜੁਤਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਹਲਕੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਂ ਨੂੰ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਵਿਗਾਸਤ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਬੀ ਸੌਨੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਦਲਿਤ ਵੇਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿਚਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹੈ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੌਨੀ ਦੀ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਡਾ। ਚੀਮਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਹਨ।

ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਹੋਣ ਦੇ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰ ਕੁਤਰੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਥੇ ਲੰਘੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰ ਕੁਤਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਾਸਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਇੰਚਾਰਜ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮੁਹਿੰਮ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੁਚੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਣ ਮੰਤਰੀ ਡਾ। ਮਨਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਮੁੜ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਕਰੀਬਾਨ ਛੇ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਪੜਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਭਵਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਨਗੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨੀਨਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰਹਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਜ਼ਰੀ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੱਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ

ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਰਚਾਂ ਵਿਚ ਉਬਾਮਾ ਦੀ ਤਾਜਪੇਸੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੇ: ਬਹਾਕ ਉਬਾਮਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸੌਂਹ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਚਰਚਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਸ਼ਿਕਾਗੇ ਦੇ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਭੀਤ ਸੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਚਰਚਾਂ ਵਿਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਬਹਾਕ ਉਬਾਮਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੈਪੀਟੋਲ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫਰੈਂਡਸ਼ਿਪ ਬੈਪਟਿਸਟ ਚਰਚ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਵੇਰੇ ਗੀ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਉਬਾਮਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸੌਂਹ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸਕਰੀਨ ਉਤੇ ਵੱਖ ਸਕਣ। ਇਸ ਚਰਚ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਾਦਰੀ ਮਾਈਕਲ ਲਿਟਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਰੱਬ ਨੇ ਖੁਦ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਫਰੀਕਨ-ਅਮਰੀਕਨ ਚਰਚ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਲਈ ਇਕ ਮੁੱਕੜਸ ਥਾਂ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਗੁਲਮੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰੱਬ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੋਹਾਨ ਜੁੜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੋਢੀ ਹੀ ਦੂਰ ਕਾਲੇ ਗੁਲਮਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਲੱਗਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਸੇਂਟ ਲਾਈਸ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਸੇਂਟ ਲੂਕ ਚਰਚ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਕਾਲੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਦਰੀ ਫੈਰਿਕ ਬਾਸ਼ੀਚਿਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਕੋਈ ਭਾਵੇਂ ਫੈਮੋਕਰੇਟ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਪਾਲਿਕਨ ਇਸ ਘੜੀ ਹਰ ਕੋਈ ਬਰਾਕ ਉਬਾਮਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਧੱਤੇਬੰਦੀ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਚੰਗੇ ਸਿਟੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇਗੀ। ਰਹਿੰਦੀ ਕਮਰ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ ਗੁੱਜਰ ਬਰਾਦਰੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾ ਐਲਾਨ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਕੋਆਰਡਿਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕੈਂਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਤ ਦੇ ਮੰਦੀਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਤਥਦੀਲੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਕੋਆਰਡਿਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕੈਂਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਤ ਦੇ ਮੰਦੀਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਤਥਦੀਲੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਿਠੀਆ ਨੂੰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰ. ਰਸਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਨਵਜੋੜ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਨਵਜੋੜ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਦਾਵਾ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਗੰਢ-ਸੰਚ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਾਪੀਆ ਮੌਕਾ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਐਨ.ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਸ਼੍ਰੀ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਮੀਟੇਗੀ। ਇਹੀ ਵਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬਰ ਦਾ ਭੂਟ ਭਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰ ਕੁਤਰੇ

ਤੋਂ ਵਧ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆ ਰਹੀ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੈਸਲਾ ਲੈਣ 'ਚ ਭਾਵਾਵਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ 'ਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਕਾਰਨ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਪਤੇਲੇ ਕ

ਕਾਂਗਰਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਮੁਫ਼ਤ 'ਚ

ਮੋਹਾਲੀ : 'ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਾਹਿਦਾਰ, ਮਿਨਡੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਬਣਾ ਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।' ਇਹ ਐਲਾਨ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ. ਪੀ. ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀ ਇਥੇ ਭਰਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ।

ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਨੇਤ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਨੂੰ 3 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵਾਧੇ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਹੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛੇ ਇਕ

ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਮੋਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸਲਹ 'ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਕਸ਼ੁਰਟ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਜਾਕੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਲਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੇ. ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਕੇ ਅਪਣਾ 'ਸੁਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ' ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਨਾ ਘਟਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਟੇਟਸ ਸੰਬੰਧ ਲਈ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਮਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖੋਂ ਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਿੱਨੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਭ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੁਬਾ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਇਕ ਨਕਾਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਅਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਖੋ-ਵਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਅਪਣੇ 'ਲਾਡਲ' ਲਈ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਹ ਕੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕੇ. ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਅਪਣੀ ਚੋਧ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਈ-ਕਈ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਅਲਾਟ ਕਰਵਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਈ-ਪੀ. ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਟੇਟਸ ਸੰਬੰਧ ਲਈ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਮਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖੋਂ ਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਿੱਨੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਭ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੁਬਾ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇ. ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਨ ਨੇਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ

ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਹੀਂ

ਤਰਨਤਾਨ : "ਮੈਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੱਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੁਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਕਾਢ ਹੈ।" ਇਹ ਸੁਬਦ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ. ਪੀ. ਨੇ ਲੰਘੀ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ. ਪੀ. ਨੇ ਲੰਘੀ 58 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਨ ਨੇਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ

ਦੋਹਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਇਸ ਸਾਲ ਜੁਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਲਾਨ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਮਹੀਨੇ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸੁਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ 3 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 7 ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ 40 ਸੁਬਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਸੂਬਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਜਕ ਕਿਹਾ

ਫਰੀਦਕੋਟ : ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਪੁੱਛੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਬਲਰਾਮ ਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਵਰ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਸੁੱਚੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਅਤ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਅਤ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਅਤ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਅਤ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਅਤ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਅਤ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ।

ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਟੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੰਡ

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਰਾਹ, ਭਾਜਪਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਉਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਣਜੀਤ ਅੰਵੇਨਿਊ ਵਿਖੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁਕਣਗੇ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖਬੀਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸੀ ਹਰਚਰਨ ਬੈਸ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਉਪ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਛੋਹਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਆਜਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁੱਤਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਮੋਹਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਪਰ ਸੁਚਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ਿਤੀਆ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ

ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਇਹ ਕਦਮ ਮਾਝੇ, ਮਜ਼ਿਠਾ ਹਲਕੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਕਿ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੰਘੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੋਲ ਨਿਭਾਅ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਲ. ਕੇ. ਅੰਡਵਾਨੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ 18 ਜਾਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਭਰ ਆਏ। ਭਾਜਪਾ ਸੂਤਨਾਂ ਤੋਂ ਮੀਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਕਾਈ ਨੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੰਗਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ,

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਤਕਤੇ ਹੋਵੇਂਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਧੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਮਜ਼ਿਠਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਹੀ ਸੁਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅੰਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਅੰਗੂਆਂ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੁੱਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਹਿਅਣਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲਤਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ. ਮਜ਼ਿਠਾਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮਜ਼ਿਠਾਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲਤਨਾਂ ਉਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਸੋਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਲ. ਕੇ. ਅੰਡਵਾਨੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ 18 ਜਾਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਭਰ ਆਏ। ਭਾਜਪਾ ਸੂਤਨਾਂ ਤੋਂ ਮੀਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਕਾਈ ਨੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੰਗਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ,

ਮੰਤਰੀ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਸਾਬਕਾ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਰਾਜ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੇ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ, ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਅਤੇ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੁੱਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਹਿਅਣਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲਤਨਾਂ ਉਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈ। ਵਡਦ ਨੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸਦਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈ।

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਧੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਮਜ਼ਿਠਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਹੀ ਸੁਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅੰਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਅੰਗੂਆਂ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੁੱਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਹਿਅਣਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲਤਨਾਂ ਉਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈ। ਵਡਦ ਨੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸਦਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈ।

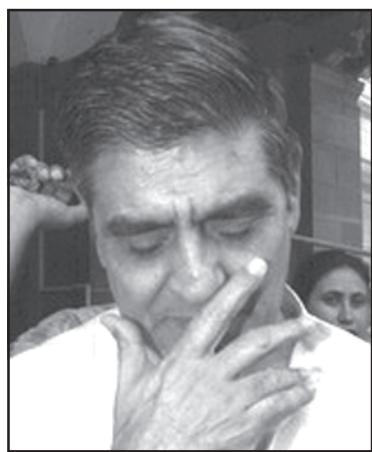
ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਅਤੇ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਜਾਹੀਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸ

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਜਲ੍ਹਸ ਨਿਕਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਵੀ ਜਲ੍ਹਸ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਪਦਾ ਹੈ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕਤਲੇਅਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਚਾਉਣ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਟਾਈਟਲਰ ਵਿਰੁਧ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਗਵਾਹ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਪਰਤੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਹੀ ਕੱਢੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਅਪੱਣੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਵੀ ਗੁਆ ਲਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਅਗੂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੇਡੀ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੱਥੋਂ ਭਾਰ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਸੁਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਜੁਤਿਆ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ 31 ਜੁਲਾਈ 1987 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਲਦੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦਿੱਖਾਉਂਦਿਆਂ ਬੱਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰਾ ਵਾਕਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਬੱਬਰ ਨੇ ਖੁਦ ਇਹ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੇਰੀ ਗਵਾਹੀ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੇਡੀ ਤੋਂ ਛੇਡੀ ਨੱਧ ਕਰ ਕੇ ਜਗਦੀਸ਼

ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ

ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਚ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਸਬੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਵੰਬਰ ਚੁਗਸੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਆਤ ਹੇਠ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਪੇਸ਼ਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਗੱਫੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜ਼ ਕਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਵੀ ਚੁਗਸੀ ਖੁਦ ਇਹ ਹੀ ਸੁਭਤਾ ਸਬੂਤ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਾਦ ਰਹੇ ਅਦਾਲਤੀ ਝਾੜ ਪਿਛੋਂ ਕੇਂਦਰੀ

ਜਾਂਚ ਬਿਉਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਣ ਕੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਅਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਲੈ ਲਏ ਪਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੀ। ਕਤਲੇਅਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਟਾਈਟਲਰ ਦੀ ਕਤਲੇਅਮ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਅਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁਛਿਗਿਆਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1 ਤੋਂ 3 ਨਵੰਬਰ 1984 ਤਕ ਦੀ ਅਪਣੀ ਸਾਰੀ ਵਿਖਿਆ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੇਤਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਚਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੂਤਰੀ ਭੀਤ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਅਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ 65 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦੋ ਕਮਰਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪਣੀ ਪੱਤਰਾਲ 'ਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਚਾ ਸਿੰਘ ਲੱਡਲੋ ਕੈਸਲ ਸਕੂਲ ਨੇਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰਨ ਦੋਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸੱਤ ਕਮਰਿਆਂ ਕਤਲੇਅਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਭਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਾਦ ਰਹੇ ਅਦਾਲਤੀ ਝਾੜ ਪਿਛੋਂ ਕੇਂਦਰੀ

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਣਿਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ਾਂਝ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਬਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉੱਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਦ ਲਈ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਥਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਉਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਬਲਕਿ ਹਰ ਇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੱਦ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ 'ਟਰੀਟਮੈਂਟ' ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਇਕ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਥੋਂ ਦੇ ਭਰੋਤੇ ਹੀ ਹਨ। ਦੁਸਾਂਝ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ 'ਚ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਲੱਭਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਏ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਲੱਖ ਵਿਅਕਤਿਆਂ ਦੇ ਹੱਦ ਰੁਹਾਂ ਰੁਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਜ਼ਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਏ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਲੱਖ ਵਿਅਕਤਿਆਂ ਦੇ ਹੱਦ ਰੁਹਾਂ ਰੁਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਜਾਰੀ ਹੈ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ

-ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਵਾਲ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸਜਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵਲੋਂ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਆਮ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ, ਡਾਕਟਰ, ਵਿਗਿਆਨਕ, ਅਦਾਸਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨਾ ਇਕ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤਸੱਦਦ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੱਦਦ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਬਿਸਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ ਲਾਉਣਾ, ਪੁੱਠਾ ਲਮਕਾਉਣਾ, ਨੌਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣਾ ਅਤੇ ਨਮਕ ਜਾਂ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬਣਾ, ਲੱਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ, ਘੱਟਣਾ ਫੇਰਨਾ, ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਕੁੱਟਾਂ, ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੈਟਰੋਲ ਜਾਂ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ, ਚੂਹੇ ਛੱਡਣੇ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੀਹ ਦੇਣੇ। ਚੌਥੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੱਦਦ ਵਿਚ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨਾ ਸੂਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿਚ

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸੱਦਦ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। 1984 ਵਿਚ ਤਸੱਦਦ, ਜੂਲਾਮ, ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅੰਤਰਗਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ। ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸਫਰ 1949 ਤੋਂ ਸੂਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 1984 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 1987 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਅਤੇ 20 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਤੱਕ 100 ਤੋਂ ਵਧੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ 1984 ਵਿਚ ਸਿਰਕਤ ਕੀਤੀ, ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ 1984 ਵਿਚ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨਣੀ ਹੈ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੂਰੀਆਂ ਸਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿਰਫ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨਣੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਅਮਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤਸੱਦਦ, ਜੂਲਾਮ, ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 18 ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ

ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ ਗਈ।

ਤਸੱਦਦ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤਾਂ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਨੁਸਾਰ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਮੁੜਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ/ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਵਾਲੇ ਰੱਸੇ, ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਫੇਰਣ ਵਾਲਾ ਘੱਟਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਲਈ ਟੱਬ ਤੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗ 'ਤੇ ਕਰੰਟ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ। ਕਈ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਅਤੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਵਾਲੇ ਰੱਸੇ, ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਫੇਰਣ ਵਾਲਾ ਘੱਟਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਲਈ ਟੱਬ ਤੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗ 'ਤੇ ਕਰੰਟ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ। ਕਈ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਅਤੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਤਸੱਦਦ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ/ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਵਾਲੇ ਰੱਸੇ, ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਫੇਰਣ ਵਾਲਾ ਘੱਟਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਲਈ ਟੱਬ ਤੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗ 'ਤੇ ਕਰੰਟ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ। ਕਈ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਅਤੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਤਸੱਦਦ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਲੋਕ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਮੌਨ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸਾਡਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਵਾਲੇ ਰੱਸੇ, ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਫੇਰਣ ਵਾਲਾ ਘੱਟਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਲਈ ਟੱਬ ਤੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗ 'ਤੇ ਕਰੰਟ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ। ਕਈ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਟੰਗਣ ਅਤੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਫੱਡੋਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰੀਟਰੀਵਰ ਅਤੇ ਲੋਤੀਂਦਾ ਅਮਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਲੋਕ ਹ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 24 ਜਨਵਰੀ, 2009

ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮੁਕੰਮਲ ਰਾਜਸੱਤਾ ਮੁਕੰਮਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।-ਅਗਿਆਤ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਛਿੜ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਭਾਵੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਣੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਹੌਲ ਪੈਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਤੇ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲੀਡਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਸਥਾਪਿਤ ਖਬਰ ਛਪਣ ਤੋਂ ਇਕਦਮ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸਿਪ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਇਹੋ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸਿਪ ਨੂੰ ਵੀ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਇਕੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੇਰ ਨਾਲ ਉੱਠੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਦੂਜੇ ਤਬਕੇ ਆਪਣੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਘਟਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਟਾਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਰਿਮ ਦੇ ਉਲਟ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੋ ਏਜੰਡਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿੱਛੇ ਪੈਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁਣ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੋਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁੰਡਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਗਠਜੋੜ ਲਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਸੀਟ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਣੀ ਇਸ ਅੱਖੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਪਰ ਪੁੱਛਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮੌਕਾ ਸ਼ੁਨਾਸ਼ੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਇੰਝ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਣਸੋਆਂ ਇਹ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਾਲੀ ਸੂਰਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹੋ ਇੰਝ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਕਿ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਖੁਦ ਚੋਣ ਲੜਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤ੍ਰਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜੇ ਕੈਪਟਨ ਪਰਿਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਥੋਂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਬੇਹੱਦ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮੁਹਜ਼ ਆਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਉਤੇਜ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੇਟੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤਾਂ ਲਾਈ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੱਥ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਾਚਲ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਵੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭੇਜਣ। ਉਹ ਦਲੀਲਾਂ ਇਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੋੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਅੱਗੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਂਥ ਅੱਡਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਤਾ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਅੰਖਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਣਗੀਆਂ।

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ

ਸਾਨ ਸਾਡੀ ਦਸਤਾਰ ਦੀ!

ਦਾਜ ਵਾਲੀ ਕੁਖ ਪਿੱਛੇ ਮਾਰ ਦੇਈਏ ਨੁਹਾਂ-ਧੀਆਂ,
ਮਾਰਦੀ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਉਦੋਂ ਲੱਜਾ ਭੋਰਾ ਜੱਗ ਦੀ।
ਫਰਜੀ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਿਰ,
ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸੰਗ ਨਹੀਂਉਂ ਲੱਗਦੀ।
ਉਦੋਂ ਵੀ ਹਜਾ ਨਾ ਆਏ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅੜਿੱਕੇ ਆਪ
ਫੜੀ ਜਾਂਦੀ ਖੇਪ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਡਰੱਗ ਦੀ।
ਦੇਕਦੇ ਹਾਂ ਮੱਥੇ ਜਦੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ
ਰਹਿੰਦੀ ਨਾ ਪਛਾਣ ਸਾਨੂੰ ਸਾਧ ਅਤੇ ਠੱਗ ਦੀ
ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੱਗੋ-ਲੱਥੀ ਜਦੋਂ ਹੋਈ ਦਾ ਏ,
ਫੇਰ ਨਾ ਵਿਚਾਰ ਰਹੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ-ਅੱਗ ਦੀ
ਏਅਰ ਪੌਰਟਾਂ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁੰਦੀ ਏ ਚੈਕਿੰਗ ਆਮ
ਉਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਆਵੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪੱਗ ਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਅਮੀਰ, ਸਰਕਾਰ ਗਰੀਬ!

ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਘਕੀ ਢਾਂਚਾ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੇ ਗਿਰਾਗਿ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਰੂਪ ਬਲਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਰੂਪ ਖਸ ਕਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੁਰ ਦੁੱਖਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਘੋਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡਰਾਉਣੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਮਸਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਰੰਗਦਾਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ, ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਧੰਨ ਦੌਲਤ, ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਸਮੇਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਧਨ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਐਨਾ ਸ਼ਾਹੀ ਜੀਵਨ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜਾਰਦੇ ਹਨ? ਪੰਜਾਬੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜੀਵਨ ਗੁਜਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਅੰਗੇਰਜ਼ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹੈ।

ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸਾ। ਵਧੀਆ ਆਰਥਿਕ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਹਰਜਾਪ

ਬਗੈਰ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਮਨਪੰਦ ਅਰਾਮਦੇਹ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਗੁਜਾਰ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਲਤ ਤਾਂ ਛੁੱਡੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਇੰਨੀ ਫੜ੍ਹ ਖਰਚੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਅੰਜਲਾ

ਪੱਜਾਬ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤਾ

ਹੁਕਿ ਅਜ ਤਕ ਟੈਕਸ ਸਥਾਨ
ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਤਹਿਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ
ਕੋਈ ਮਕਾਨ ਟੈਕਸ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ
ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਟੈਕਸ ਵਸੀਲੀ ਦਾ
ਰੋਟ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਬੇਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
ਟੈਕਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਉੱਤੇ
ਖਰਚ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ।
ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੱਥ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਕੰਮਤ ਵਸੀਲੀ 5 ਫੀਸਦੀ
ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਖਾਨਾ ਨਿਕਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਸੀਵਰੇਜ) ਇਕ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਖਰਚ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ
ਵਿਚ ਸੀਵਰੇਜ ਦੀਆਂ ਲਈਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ
ਮਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੀਵਰੇਜ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹੂਲਤ ਦੀ
ਇਕ ਵੱਡੀ ਇਕਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ
ਸਾਧਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਮਿਲਦੀ
ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚੁੰਗੀ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ
ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਟੈਕਸ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹੀ ਝੱਤਕੇ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੁੰਗੀ ਖੱਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਈ, ਜਿਸ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮਦਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਲੋਂ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਖਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸ਼ਟਾਮ ਡਿਊਟੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਟਰਾਂਸਫਰ ਲਈ ਵੱਡੇ - ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਰੋਤੇਂ ਰਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੀ ਪਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਾਬ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ
ਸਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ
ਵਿਕਰੀ ਵਧੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ
ਗਲਤ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤਾਂ ਵਧੀ ਹੈ,
ਪਰ ਅਨੇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਗਾਈਆਂ ਆਣ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ
ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਰਾਬ ਵਿਕਰੀ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਸਧਾਰ
ਕੀਤੇ ਗਏ। ਠੋਕਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢਿਆ
ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨੌਜਾਨੀ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲੋਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ
ਤਾਂ ਜੁਰੂਰ ਹੀ ਆਈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਟੈਕਸ ਵਸਲੀ ਵਿਚ
ਕਰੋਤੋਂ ਤਪਾਂਦੇ ਦਾ ਨਕਸਾ ਨ ਹੋਇਆ।

ਸੂਬਾਬੀ ਟੈਕਸ ਫਾਰਮੂਲੇ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਅਧੀਨ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਬੰਚਦੇ 27 ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪੂਰਾ ਅਨੁਪਾਤ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਨੇ ਕਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪੈਸੇ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਸਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਬਲਿਕ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੁਆਈ ਦੇ ਲੋਕ 80 ਫੀਲਦੀ ਆਮਦਨ ਆਪਣੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਹਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਟੈਕਸ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਟੈਕਸ ਹੀ

ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ੍ਹ ਲੱਗਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਗੁਰੂਸ਼ੰਕਰ (ਲਖਵਿੰਦਰ ਪਾਲੀਵਾਲ): ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਗੁਸ਼ਟ ਹੋਏ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਦੀ ਲੱਤ ਹੈ ਕੇ ਹਰ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਥੇ ਪਿੰਡ ਇਬਾਰਾਹੀਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ. ਰੋਸਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪਿੰਕਾ) ਦਰਤ ਵਲੋਂ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਆਏ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੈਂਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਯਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ

ਦਸ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦਾ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਪੁਰਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਦਬਦਬਾ ਰਹੇਗਾ, ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਸਹਿਯਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸਬੰਧੀ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਵੀਆਂ ਬਿਆਨ ਬਾਬੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸਹਿਯਾਰੀ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਿਯਾਰੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸਹਿਯਾਰੀ ਸਬੰਧ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਇਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪੁਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਪੁਰਨ ਸੇਧ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉੱਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਭਾਵ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਵਿਤਕਰਾ ਹੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ

ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੋਮਣੀ

ਵਧ ਰਹੇ ਝਗਤਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਰੋਧਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਰੇਸਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਾਈਲੈਡ, ਭਾਈ ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ, ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਈ ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਚਾਹਾਂ ਕਲੇਰਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਿਥਿਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਜੋਤਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ, ਮਾਸਟਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਸ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪਿੰਧੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵਿਸੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਭਾਈ ਰੇਸਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਕਬਜ਼ਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਵਰਤਿਆ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਕਮੇਟੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਖੇਤਰ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ

ਗਿਆ।

ਠੇਕੇਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਲੈਵਾਲ ਰਾਠਾਂ

ਅਧੋ ਅੰਕ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਨਕਦ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਟਰਾਫ਼ੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਉਪ ਜੇਤੂ ਕਲੱਬ ਨੂੰ 41 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਤੇ ਟਰਾਫ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਮੈਚ ਵੀ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੁਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕਾ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਮਨਮੋਹਨ ਵਾਰਿਸ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਵਿਸੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਲਵ ਕੁਮਾਰ ਗੋਲਡੀ, ਮਾਤਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਿਸੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਯ.ਕੇ. ਤੋਂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਤੇ ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਮੈਟੋ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ

ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਲੰਪਿਅਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੌਚੀ, ਸ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ, ਡਾ. ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਸ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਖੀ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਕਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੌਰਾਵਾਲੀ, ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸਿਆਲਾ, ਡਾ. ਕੁਲਵਰ ਸਿੰਘ, ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਬ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਰਤ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਫਿੰਦੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਰਿੰਕ ਬੇਦੀ, ਮਾ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੌਧਾ, ਅਸਰੀਕ ਹਮਰਾਜ, ਯੋਗਰਾਜ ਗੰਡੀਰ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੁੱਲਰ, ਸਾਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਮੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਥੋਵਾਲ ਕੋਚ, ਰਾਣਾ ਭੀਮ ਸਿੰਘ, ਜੀਤ ਰਾਮ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਕ੍ਰਮੈਟੋਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਿਸ਼ੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਮੈਟੀ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਏ। ਉਲੰਪਿਅਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੌਚੀ ਤੇ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ ਵਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਖੇਡ ਮੌਜੀ ਵਿਚ ਦਰਤ ਭਰਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੋਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਰਸਭਿਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਕਾਦਮੀ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ, ਰਾਗਾਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਵੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿਕਾਗੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਬੀਤੇ ਦਿੱਤੀ ਇਥੇ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੜ੍ਹ ਲੱਗਣ

ਬੁਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਏ ਬਾਏ, ਆਸਾਂ ਉਬਾਮੇ ਤੋਂ

ਤਬਦੀਲੀ

ਲਗਭਗ ਤੇਈ ਮਹੀਨੇ ਚਲੀ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਈ 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਰਾਕ ਉਬਾਮਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 41ਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਬਹੁਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਇਥੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੱਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਰੀ ਇਸ ਚੋਣ ਨੇ ਕਰ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਉਬਾਮਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਘਾਗ ਅਮੀਰ ਰਾਜਨੇਤਾ ਦਾ ਪੁੱਤ, ਭਾਈ, ਭਤੀਜਾ, ਸਾਂਚੂ, ਕੁਝ ਜਾਂ ਜਵਾਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਬਲੂਬਤੇ 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਅਮ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮੰਨੀ

ਗੁਰਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਪ੍ਰਮੰਨੀ ਹਾਰਵਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਤਕਤਵਾਰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਹੰਚਿਆ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ। ਹਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਬਾਮਾ ਦੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੱਲਾਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁਣਤਾਵਾਂ ਦਾ ਚੁਣਨ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਾਲੀ ਲੱਦ ਕੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਖੇ, ਭਾਰੇ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਨਸਲ ਦਾ ਇਕ ਜਾਂਬਾਜ਼, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਦੀ ਝੜ੍ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਰੰਗ, ਨਸਲ ਭੇਟ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਦੇਖ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਜਿਤ ਕੇ, ਉਸ ਲਈ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੁਹਿਣਤੀ ਲੋਕ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਉਲਾਂਭਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਚ ਬੁਝੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਤ ਨੂੰ ਦੇ ਗਿਲੇ ਸਿਕਰੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੁਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਉਬਾਮਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਗਲੀ ਲਈ ਬੁੱਲ੍ਹੁ ਰਹੇ, ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਚਲ ਰਹੀ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਕਈ ਰਾਜਸ਼ੀ ਪੰਡਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕਿਆਫ਼ਾ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਬਾਮਾ ਦੀ ਚਮਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਉਸ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਚਿੱਟੀ ਚਮਤੀ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਛੇਤੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਪੁਗਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮੁਹੰਮ ਦੇ ਸੂਰਾਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਇਸਲਾਮਕ ਮਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੱਗ ਵਾਲੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਨਸਰ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਿਉ-ਜਿਉ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਜੱਹਰ ਦਿਖਾਉਣੇ ਸੂਰੂ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸ਼ੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਪੁੱਠੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਕ ਅਲੋਕਾਰੀ ਘਟਨਾ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਸੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਨੂੰ ਲੱਦ ਕੇ ਸਾਂਦੀਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਸੂਆਂ ਵਾਂਗ ਲੱਦ ਕੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਖੇ, ਭਾਰੇ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਨਸਲ ਦਾ ਇਕ ਜਾਂਬਾਜ਼, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਦੀ ਝੜ੍ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਰੰਗ, ਨਸਲ ਭੇਟ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਦੇਖ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਜਿਤ ਕੇ, ਉਸ ਲਈ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੁਹਿਣਤੀ ਲੋਕ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਉਲਾਂਭਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਚ ਬੁਝੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਤ ਨੂੰ ਦੇ ਗਿਲੇ ਸਿਕਰੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੁਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਉਬਾਮਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਗਲੀ ਲਈ ਬੁੱਲ੍ਹੁ ਰਹੇ, ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਦਸ ਲੱਖ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੂਰਾ ਮੁਖੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਰਜ ਬਸ਼ 8 ਸਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੀਆਂ ਰਾਬੀਆਂ ਉਬਾਮਾ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਫੈਲਸ ਟੈਕਸਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਖੜੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਤੀਆਰੀ ਲਈ ਕਿਰਾਈ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕਠ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਕੀ

Bringing your homeland closer since 1974

ILLINOIS

HEADQUARTERS:
PATEL BROTHERS
 2610 W. DEVON AVENUE
 CHICAGO, IL 60659
 T: 773.262.7777, 773.764.1857
 F: 773.262.7914

PATEL BROTHERS
 873 E. SCHAUMBURG ROAD
 SCHAUMBURG, IL 60193
 T: 847.524.1111

INDIANA

PATEL BROTHERS
 4150 LAFAYETTE RD. SUITE F&G
 INDIANAPOLIS, IN 46254
 T: 317.293.8345 F: 317.293.8395

KENTUCKY

PATEL BROTHERS
 1830 HURSTBOURNE PKWY
 LOUISVILLE, KY 40220
 T: 502.499.9791

GEORGIA

PATEL BROTHERS
 1711 CHURCH STREET
 DECATUR, GA 30033
 T: 404.296.2696
 F: 404.296.2698

MISSISSIPPI

PATEL CASH & CARRY
 6800 W. OLD CANTON RD SUITE 102
 RIGDELAND, MS 39157
 T: 601.952.0332

PATEL BROTHERS
 1999 HWY 80 WEST
 SUITE 15
 JACKSON, MS 39204
 T: 601.353.6611

PENNSYLVANIA

PATEL BROTHERS
 4145 WILLIAM PENN HWY
 MONROEVILLE, PA 15146
 T: 412.372.2758 F: 412.380.0144

PATEL BROTHERS
 1915 STREET ROAD
 BENSALEM, PA 19020

OHIO

PATEL BROTHERS
 1170 KENNY SQUARE MALL
 COLUMBUS, OH 43220
 T: 614.273.1376

PATEL BROTHERS
 6876 PEARL ROAD
 MIDDLEBURGH HTS., OH 44130
 T: 440.885.4440

CALIFORNIA

PATEL BROTHERS
 2039 EL CAMINO REAL
 SANTA CLARA, CA 95050
 T: 408.261.3555
 F: 408.261.3545

MICHIGAN

PATEL BROTHERS
 28684 FORD ROAD
 GARDEN CITY, MI 48135
 T: 734.427.4445
 F: 734.427.4985

PATEL BROTHERS
 28950 ORCHARD LAKE ROAD
 FARMINGTON HILLS, MI 48334
 T: 248.851.7470

PATEL BROTHERS
 37196 DEQUINDRE ROAD
 STERLING HEIGHTS, MI 48077
 T: 586.795.5120

NORTH CAROLINA

PATEL BROTHERS
 1419 SOUTH EAST MAYNARD RD
 CARY, NC 27511
 T: 919.380.0113 F: 919.319.5661

TEXAS

PATEL BROTHERS
 5815 HILLCROFT
 HOUSTON, TX 77036
 T: 713.784.8332
 F: 713.784.8341

PATEL BROTHERS
 16338, KENSINGTON DR UNIT # 130
 SUGARLAND, TX 77479
 T: 281.980.1181

PATEL BROTHERS
 104 INGE DRIVE
 RICHARDSON, TX 75080
 T: 972.644.3972

CONNECTICUT

PATEL FOODS
 171 E. SPENCER STREET
 MANCHESTER, CT 06040
 T: 860.645-6100
 F: 860.643-9322

NEW JERSEY

CANADA

PATEL CASH & CARRY
 700 - MARKHAM ROAD, UNIT # 3 & 4,
 SCARBOROUGH, ONTARIO, M1H 2A7
 CANADA
 T: 416-439-9393 F: 416-438-6446

NEW JERSEY

PATEL CASH & CARRY
 1551 OAKTREE RD
 ISELIN, NJ 08830
 T: 732.205.0187
 F: 732.205.0397

PATEL CASH & CARRY
 780 NEWARK AVE
 JERSEY CITY, NJ 07306
 T: 201.222.7572
 F: 201.222.1019

PATEL FOOD MARKET
 1357 OAKTREE RD
 ISELIN, NJ 08830
 T: 732.283.7283
 F: 732.283.4950

PATEL CASH & CARRY
 2800 - RT# 27
 RYAN PLAZA
 NORTH BRUNSWICK, NJ 28902
 T: 732.821.0667
 F: 732.821.7232

PATEL BROTHERS
 10866, RT 46
 PARSIPPANY, NJ 07054

MARYLAND

PATEL BROTHERS
 6402 BALTI NATIONAL PIKE
 ROUTE # 40, SUITE #18B
 CATONSVILLE, MD 21228
 T: 410.719.2822
 F: 410.719.2821

PATEL BROTHERS
 15110 FREDERICK ROAD
 ROCKVILLE, MD 20850
 T: 301.340.8656
 F: 301.898.8959

PATEL BROTHERS
 2074 UNIVERSITY BLVD
 HYATTSVILLE, MD 20783
 T: 301.422.1555
 F: 301.422.1555

NEW YORK

PATEL BROTHERS
 37-27, 74TH STREET,
 JACKSON HEIGHTS, NY 11372
 T: 718.898.3445 F: 718.898.9243

PATEL BROTHERS
 415 SOUTH BROADWAY
 HICKSVILLE, NY 11801
 T: 516.681.0091 F: 516.681.0072

PATEL BROTHERS
 42-92 MAIN STREET
 FLUSHING, NY 11355
 T: 718.661.1112 F: 718.661.2076

PATEL BROTHERS
 124-10, LIBERTY AVENUE
 RICHMONDHILL, NY 11419
 T: 718.843.2527 F: 718.843.2526

PATEL BROTHERS
 251-08 HILLSIDE AVENUE
 BELLEROSE, NY 11426
 T: 718.470.1356 F: 718.470.0209

MASSACHUSETTS

PATEL BROTHERS
 425 - MOODY STREET
 WALTHAM, MA 02453
 T: 781.893-1003
 F: 781.893-6003

PATEL BROTHERS
 501, BOSTON TURNPIKE
 SHREWSBURY, MA 01545

VIRGINIA

PATEL BROTHERS
 11116 LEE HIGHWAY
 FAIRFAX, VA 22030
 T: 703.273.7400

TENNESSEE

PATEL BROTHERS
 4043 NOLENSVILLE PIKE
 NASHVILLE, TN 37211
 T: 615.833.1555
 F: 615.833.1556

ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਇਲਟ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਵੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ ਦੁਨੀਆਂ !

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਉਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਸਾਇਟ ਕਰਦੀ ਕਸ਼ਾਬੀਂ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਇਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਸੈਟਲਾਈਨਰ ਦੇ 57 ਸਾਲਾ ਚੇਸਲੀ ਨੇ ਹਾਦਸਾ ਗੁਸ਼ਤ ਜਹਾਜ਼ ਮੈਨਹਟਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਗਦੇ ਹਡਸਨ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਕੇ 155 ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ।

ਲੰਘੀ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਲਾਗਾਡੀਆ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ 2800 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਡਾਣ 'ਤੇ ਸੀ ਤਦ ਸੰਭਾਵਤ, ਪੰਛੀ ਟਕਰਾ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਇੱਜਣ ਬਹਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਹਾਜ਼ 1600 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੰਟਰੋਲਰਾਂ ਵਾਲੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਨਿਊਜ਼ਰੀ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਤੋਂ ਪੰਜਵੇਂ ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਹਡਸਨ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕਦਮ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਦੁਅਲੇ ਆ ਕੇ ਤਾਨਿਅਤ ਹੋਈਆਂ ਕਿਸਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੁਮਿਕਾ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 7.7 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਸੀ ਅੱਤੇ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰਲਾ ਤਾਪਮਾਨ

1.6 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਸੀ ਅੱਤੇ ਕਿਸਤੀਆਂ ਦੇ ਪੁੰਚਣ ਵਿਚ ਬੋਡੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ)। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਇਹ ਵੱਡਾ ਹਾਦਸਾ ਹੋਣੇ ਟਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ

ਪਾਇਲਟ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਭੁਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਇੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਸਗੋਂ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵੀ ਪਲਾਂ-ਛਿਣਾਂ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਇਸ

ਮੰਜ਼ਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਕਰਵਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਡਿੱਕਭਲੇ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪਾਇਲਟ ਦੀ ਉਸ

ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੰਕਟ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਮਹਰਾਂ ਪਾਇਲਟ ਵਾਲੋਂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਨ ਸਮੇਂ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਝਟਕੇ ਬਾਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅੱਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਮੁਸਾਫਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਗੋਤਾ ਮਾਰਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਮੁਸਾਫਰ ਅੰਦਰ ਫਿਸਿਆ ਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਕ ਦਲੇਰ ਮਾਨਵੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਪਾਇਲਟ ਵਾਲੋਂ ਲੱਗਦਾ ਰਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਸਲੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਾਫਰ ਦਰਿਆ ਅੰਦਰ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਰਜਾਵਾਤੇ ਰਸਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਪਤਾਂ ਉੱਪਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਪਾਇਲਟ ਵਾਲੋਂ ਸੈਸਲੀ ਦਾ ਲੰਬਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 1970ਵਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਲੜਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਚਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੋਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਸੇਫਟੀ ਬੋਰਡ' ਵਾਲੋਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪਤਤਾ ਲੈ ਕੇ ਹਵਾਈ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਦਸਾ ਗੁਸ਼ਤ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਇਹ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗੀ।

ਸਮਝਣ ਅੱਤੇ ਸਮਝਾਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਸੰਕਟ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਹਾਜ਼-ਚਾਲਕ ਅਮਲਾ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨੰਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੋ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਤਜਰਬਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਸੰਕਟ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਨ੍ਹੇ ਨੰਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਸੈਸਲੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਜ ਦੇ ਮੌਹ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਸੈਸਲੀ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਦਾਦ ਦੇ ਸੁਨੋਹਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਾਲਿਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੋਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਸੇਫਟੀ ਬੋਰਡ' ਵਾਲੋਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪਤਤਾ ਲੈ ਕੇ ਹਵਾਈ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਦਸਾ ਗੁਸ਼ਤ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਇਹ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗੀ।

ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਚਮਤਕਾਰ ਏ, ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਰੇਤ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਚਮਤਕਾਰ

-ਕਿਕਿਰਸ

ਤੁਸੀਂ ਅਖਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਤਿਆ ਹੋਵੋਗ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਮਿਰੈਕਲ (ਚਮਤਕਾਰ) ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹਵਾ ਵਿਚ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਡ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਜਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਹਿੰਮਤ ਅੱਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਾਲੇ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਭਗਵਾਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਜਹਾਜ਼ ਉਤਾਰਿਆ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਅੱਤੇ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ ਬਚ ਗਏ। ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮਿਰੈਕਲ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਦਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਫਲਾਈਟ ਟਾਈਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੀ ਸਾਡੇ ਲੱਗਦੀਆਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਮਿਰੈਕਲ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀਆਂ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦੀ ਆਤਮ ਸ਼ਕਤੀ, ਸੈਲਫ-ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਆਲੇ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਲਾਈਟ ਹੈ ਸਾਨ੍ਹਨ ਇਕਾਈਆਂ 'ਤੇ। ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬਿੱਧਾ ਸ਼ਾਬਦੀ ਪੀਤੇ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਹੇਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਆਦਾਤ ਬਚ ਬਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ?

ਚਮਤਕਾਰ ਇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੀਏ। ਹਾਲ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਇਕ ਕਿੰਗਾਫਿਸ਼ਰ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਜਦੋਂ ਲੈਂਡ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਹੈ ਲੀਟਰ ਤੋਂ ਪਾਇਲਟਾਂ 'ਤੇ। ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬਿੱਧਾ ਸ਼ਾਬਦੀ ਪੀਤੇ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਹੇਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਆਦਾਤ ਬਚ ਬਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ?

ਚਮਤਕਾਰ ਇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੀਏ। ਹਾਲ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਇਕ ਕਿੰਗਾਫਿਸ਼ਰ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਜਦੋਂ ਲੈਂਡ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਹੈ ਲੀਟਰ ਤੋਂ ਪਾਇਲਟਾਂ 'ਤੇ। ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬਿੱਧਾ ਸ਼ਾਬਦੀ ਪੀਤੇ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਹੇਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਆਦਾਤ ਬਚ ਬਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ?

ਚਮਤਕਾਰ ਇਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੀਏ। ਹਾਲ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਇਕ ਕਿੰਗਾਫਿਸ਼ਰ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਜਦੋਂ ਲੈਂਡ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਹੈ ਲੀਟਰ ਤੋਂ ਪਾਇਲਟਾਂ 'ਤੇ। ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬਿੱਧਾ ਸ਼ਾਬਦੀ ਪੀਤੇ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਹੇਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਆਦਾਤ ਬਚ ਬਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ?

ਚਮਤਕਾਰ ਇਕ ਹੋਗੀਆਂ। ਬੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਗੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪੰਛੀ ਹੋਣਗੇ। ਹੁਣ ਪੰਛੀ ਤਾਂ ਆਜਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅਕਸਰ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਇੱਜਣ ਵਿਚ ਵੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੈਂਡਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਯਮੁਨਾ ਤਾਂ ਉਸਾਂ ਦੀ ਰੱਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਦੇਣ। ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਭੈਡੀ ਦੁਰਗੰਧ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਾਇਲਟ ਜਾਨ ਖਡਰੇ ਵਿਚ ਪ

ਕਿਨੀਆਂ ਅਣਕਿਆਸੀਆਂ ਨਿਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਛਹ ਰਹੇ ਹਨ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਤੇ ਫਿਰ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦੇ ਸੌਕੀਨ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਪੇ ਵਿਚ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਟਕ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਹਣੇਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਧੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਜੜ੍ਹੀ ਤੇਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਧੜੇ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਤਨਾਅ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਿਹਣੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਕਾਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਜ ਇਹ ਗੱਲ ਦੋਵਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਬਾਪ ਦੀ ਅੱਲਾਦ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਿਹਣੇ ਵਜੋਂ ਕਿਉਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ।

-ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨਾ

ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਾ ਜ਼ੋਰਾਂ ਉਤੇ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਛੁਟੀ ਵੇਲੇ ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿਛਾ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇਟਲੇ ਬੇਸ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਖੁੱਬ ਨਾਹਰੇ ਮਾਰੇ, “ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮਰ ਗਈ, ਕੋਈ ਫਰਦਾ ਰੋਣ ਨਾ ਜਾਵੇ।” ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਕੂਲ ‘ਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਮਰ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾਹਰੇ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, “ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮਰ ਗਈ...!” ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਦੋ ਚੁਪੇਡਾ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ “ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਗਈ ਹੈ, ਸੋਗ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਖਰਮਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।” ਸਮਝ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ, ਪਰ ਹੋਰ ਚੁਪੇਡਾਂ ਧੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਚੱਪ ਕਰ ਗਏ ਸੀ।

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਹੋਸ਼
ਆਈ, ਉਦੋਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ
ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਨਾਹਰੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ
ਕੈਰੋਂ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਏਧਰੋਂ ਲੰਘਣਾ ਸੀ, ਪਰ
ਉਹ ਏਧਰ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਚਾਨਕ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ
ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ ਕਿਸੇ ਕੰਮ
ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ। ਦੱਸੀ ਗੱਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੀ
ਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਦਿਨ ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ
ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇ ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰ
ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਇਹ
ਨਾਹਰੇ ਕੀ ਸੋਚ ਕੇ ਲਗਵਾਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਤੇ ਫਿਰ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦੇ ਸੌਂਕੀਨ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਟਕ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਹੋਂਬਾਜ਼ੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਧੱਤੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਧੱਤੇ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਘੁੱਸਪੈਠ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਜੜੀਂ ਤੇਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਧੱਤੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਧੱਤੇ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਤਣਾਅ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਿਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਕਾਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਲੀਡਰ

ਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ

ਨੂੰ ਇਹ ਬਹਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਗੇ ਹੱਥੀ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖ
ਲਿਆ ਕਿ ਹਾਥੀ ਚੰਗਾ ਹੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਤਾ?

ਪਿਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤਰੱਨ ਤਾਰਨ
ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਮਾਰਾਏ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਰਧਾਜ਼ਲੀ
ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਓਦੋਂ ਦਾ
ਜਬੈਦਾਰ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ

ਥਾਈਲੈਂਡ ਫੌਜ ਨੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਛੁਡਿਆ

ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ 320 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ
ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਰਾਹਤ ਕੈਪ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਬਰਮਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਨ ਬਿਨ ਨੂੰ ਵੀ
ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ 'ਚੋਂ ਬਚਾਇਆ
ਸੀ। ਬਿਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਈਲੈਂਡ ਫੌਜ ਨੇ
ਸਾਡੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ
ਇੱਜਣ ਵਾਲੀ ਬੇਤੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਬੇਤੀ
ਵੱਡੀ ਮੋਟਰ ਬੋਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ
ਮਰਨ ਲਈ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਛੁੱਡ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਬਣੇ।
ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਤੀ ਦੀ
ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੱਤ
ਭੁਖ, ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਬੇਗਲ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ
ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ
ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੇਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ
ਦਿੱਤੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਬਚਾਇਆ,

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਖਹਿਬੜ ਪਈ। ਰੇਤਕਾ
ਥੈ ਗਿਆ ਇਸ ਗਲੋ ਕਿ 'ਰਾਜ ਬਿਨਾ' ਨਹੀਂ ਧਰਮ
ਚਲੇ ਹੈ। ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਇਸ
ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ
ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਇੱਕ ਲੱਖ
ਰੁਪਏ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਅਖੀਰ
ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਤੰਬੂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਓ ਨਿਕਲ
ਕੇ ਪੁਲਸ ਦੀ ਛਤੀ ਹੇਠ ਦੌੜ ਲਾ ਗਏ ਸਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜੂਰੀ ਵਿਚ
ਭੜਕੇ ਹੋਏ ਗਰਮ ਦਲੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮੂੰਹ
ਆਇਆ, ਕਹਿ ਛੌਡਿਆ।

ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੇਰੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ
ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਉੱਘੜਵੇਂ ਹਨ, ਪਰ
ਸਿਰਫ਼ ਅਕਾਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ, ਕਾਗਰਸੀਆਂ
ਬਾਰੇ ਵੀ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੀਫਰ
ਵਜੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕਤੀ
ਧਿਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ
ਘਟੀਆ ਧੱਧਰ ਦੀ ਬੋਲ ਬਾਣੀ ਵਰਤੀ ਹੈ, ਉਹ
ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਮੱਲ ਕੇ ਬੈਠੇ ਜੂਅਾਰੀਆਂ ਦੇ
ਮੰਹੌਂ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਨਿਕਲਦੀ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਧੱਧਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਮੰਹੌਂ ਕਦੇ
ਨਹੀਂ ਸੋਭਦੀ। ਸਰਦਾਰ ਬੇਂਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ
ਸੰਬੰਧ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਸੋਹਣੇ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਉਹ
ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਸਹਿਜ-ਭਾਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਬੋਲ-
ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਵੀ ਨੀਵਾਣਾ ਛੂਹ
ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਬਦਿਕਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ
 ਉਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ। ਪਾਰਲੈਮੈਂਟ ਅੰਦਰ
 ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਿਰਾਂ
 ਨੇ ਬਾਹਾਂ ਟੁੰਗ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਲੜਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਉਹ
 ਰੋਕ ਲਏ ਗਏ, ਪਰ ਇਸ ਹੰਗਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ
 ਬੋਲ ਬੋਲੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਖਾਸ
 ਕਰਕੇ ਇਸਤਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵਾਹਵਾ ਤਿੱਖ ਰੋਸ
 ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

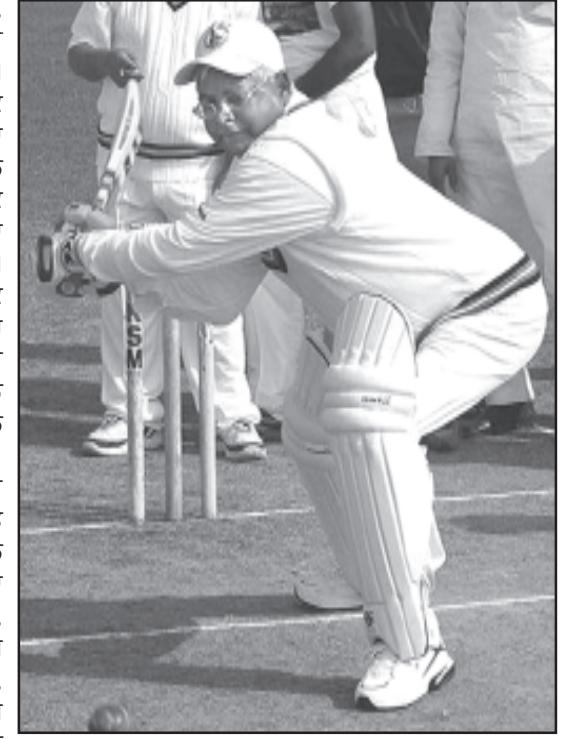
ਪਾਰਲਮੈਂਟ ਵਿਚਲੀ ਬੋਲਬਾਣੀ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭੌਤਿ ਮਿਸਾਲ ਮੰਨਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਇਕ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਸੀ, ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸਦਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋ ਵਾਰੀ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਚਰਨਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਉਹੋ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਕੈਪ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਦਵਾਈਆਂ
ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਤਨ ਕਾਰ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ
ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ
ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ
ਪੂੰਜੀ ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਦਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਬਾਈਲੈਂਡ
ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ
ਬਾਈਲੈਂਡ ਫੌਜ ਦੇ ਹੱਥ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਬਾਈਲੋਡ
ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਰੱਵੱਈਏ ਦੀ
ਸਪਤਾਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਥੈਕਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ
ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਕਰ ਰਿਸ ਲੇਵਾ ਦਾ
ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ
ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ
ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੇਂਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਈ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬੰਬਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਮੁੰਹ ਉਤੇ ਦੇ ਮਾਰਿਆ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਦੀ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਣਾ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਿਖ ਕੇ ਧੋਤੀ ਵੀ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧੂਹ-ਧੂਹ ਕੇ ਗੱਡੀਆਂ 'ਚ ਸੁੱਟਣਾ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਾਤ ਦੇਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਊੰਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉਹ
ਰਾਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਡਿਤ
ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਲਾਲ
ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਇੰਦਰਾ
ਗਾਂਧੀ, ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ,
ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਵੀ ਪੀ
ਸਿੰਘ, ਚੰਦਰ ਸੋਖਰ,
ਅਤੇ ਮਿਤੀ ਰਾਮ ਲਾਲੀ

ਵਿਗੜੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਲਾਲੂ
ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਅੱਗੀ ਤਹੀ ਫੇਰਦਾ ਹੋਇਆ

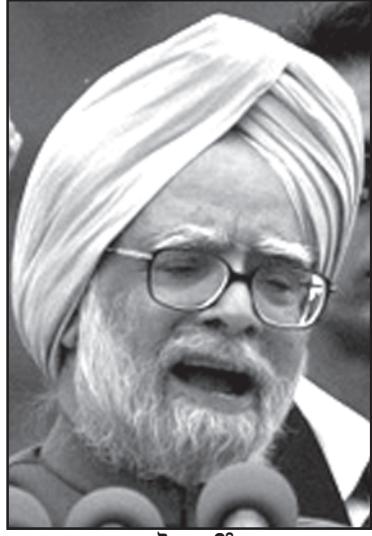
ਮਾਝੀ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ
 ਇਹ ਦਿਨ ਦੇਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 'ਮਨਾ ਲਿਆ'
 ਹੈ। ਮਾਇਆਵਤੀ ਬੀਬੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ
 ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ
 ਧਿਰ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਵਿਰੋਧੀ
 ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ
 ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਤਕਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਸ ਨਾਲ
 ਥਾਂ-ਥਾਂ ਭੇਤ ਭਿੜ ਕੇ 'ਬੂ-ਬੂ ਦਿਵਸ' ਮਨਾ ਲਿਆ।
 ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਛਾਈ
 ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਵੀ।

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ
ਵੱਡਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜ, ਜਿਸਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ
ਸਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਹੁਲ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਏ
ਸਨ। ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਬਣਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀ ਹੈ।

ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਇਕ ਵਾਰੀ
ਬਣਦਾ ਬਣਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਐਚ ਡੀ
ਦੇਵਗੋੜਾ ਦੇ ਗੱਦੀ ਛੱਡਣ ਪਿਛੋਂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਸੁਰਜੀਤ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਕਿੰਗ ਮੈਕਰ ਉਸਨੂੰ
ਕਲਗੀ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਸਹਿਯੋਗੀ
ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇੰਦਰ
ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਗਏ ਸਨ।
ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ,
ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਬਟੇਰਾ ਆ
ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆਵਤੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸੇ
ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਝਾਕ
ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਵੀ
ਕਿਸੇ ਸਾ ਕਿਸੇ ਵਾਲੀ ਆਪ ਦੀ ਕੰਸੀ ਵੱਡੀ ਪੈਸ਼

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਝੁਕਿਆ, ਭਾਰਤ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹਿਆ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਪੈ ਰਹੇ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਦਹਿਸਤਗਰਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਨੇ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਵੀ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੀ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਸਲਮਾਨ ਬਸੀਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਤ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਪਾਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੜੀਵਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁੰਡਾਕ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਹ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਪਾਕਿ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸ਼ਮਦ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਰੁਖ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ।

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ

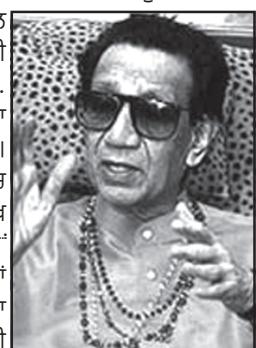
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਮਿਲੈਲੈਂਡ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਲੰਘੀ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਦਹਿਸਤਗਰਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸਕਰਾਂ ਉਪਰ ਮੁੱਕੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁੰਬਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ 'ਹਵਾਲਗੀ ਸੰਧੀ' ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਾਰਕ ਕਰਨੈਨੈਸ਼ਨ (ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਖਿਲਾਫ਼) ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਬੰਨਿਆ

ਮੁੰਬਈ : ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਮੁੰਖ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀ. ਐਸ. ਯੋਦੀਯੁਰੱਪਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਰਾਠਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਤੁਲਮ ਢਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੱਤਰ ਸਾਮਨਾ ਵਿਚ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਦੀਯੁਰੱਪਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਧਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਮਰਾਠਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਜੂਲਮ ਢਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮਰਾਠਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਜੂਲਮ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਬਿਗਲ ਵਾਹਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਯੋਦੀਯੁਰੱਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੰਨਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਥੇ ਮੈਸੂਰ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹੀ ਦੱਲੀਲ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮਰਾਠਿਆਂ 'ਤੇ ਜੂਲਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।"

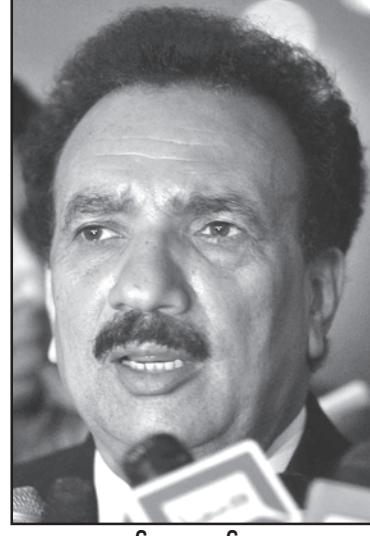

ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ

ਸਿਵਜ਼ੀ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਖੂਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਯੋਦੀਯੁਰੱਪਾ ਕਾਰਨ ਕਮਲ ਖਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਮਰਾਠਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਜੂਲਮ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਬਿਗਲ ਵਾਹਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਯੋਦੀਯੁਰੱਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੰਨਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਥੇ ਮੈਸੂਰ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹੀ ਦੱਲੀਲ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮਰਾਠਿਆਂ 'ਤੇ ਜੂਲਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।"

ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀ ਮਸੂਦ ਅੱਜਹਰ ਜਿਹੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕੰਧਾਰ ਗਏ। ਸੰਸਦ

ਮਾਹਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਕੁਟਨੀਤਕ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸੂਅ ਐਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਸਲ ਵਲੋਂ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਾਵਾ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਪਾਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੜੀਵਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਹ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਪਾਕਿ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸ਼ਮਦ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਰੁਖ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ।

ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਲੋਂ ਕਰੇ ਜਾਣ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਲਿਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਮਾਤ ਦੇ 5 ਮਦਰਸਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਕੈਂਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਾਵਾ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇ ਦੁਸੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਦਸਦਿਆਂ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਾਨੀ ਸਾਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਾਂਝੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਧੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਮੁੜ ਅਖਿਤਿਆਰ ਕਰੇ। ਆਸੀਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਮੁੜੋ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।" ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪੁਲਿਸ

ਨੇ ਦਖਣੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਈ 'ਚ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਰਾਨ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਪਿਛੋਂ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਡਾਰੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਕਈ ਘੰਟੇ ਤਕ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ 'ਚ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 9 ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁੰਬਈ ਵਸੀਮ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਮਰਥਕ ਹੋਣੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕ

ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ

ਸਾਧੂ ਬਿੰਨਿਗ

ਨਵੰਬਰ 5 ਦੀ ਸਵੇਰ, 2008

ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਤ ਤੇਰਾ ਗੀਤ :
 'ਹਾਂ! ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ'
 ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਨੇ ਸੁਣਿਆਂ
 ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਤ ਤੇਰੇ ਨਾਲ
 ਕਰੋਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਰਬਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ
 ਤੇਰੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਦੁਹਰਾਏ
 ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਦੀ ਭੀਤ 'ਚ ਜੁੜੇ
 ਜੈਕੀ ਜੈਕਸਨ, ਇਧਰਾ ਤੇ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ
 ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਹੰਡ੍ਹ ਵਹਾਏ
 ਉਹ ਹੰਡ੍ਹ ਅੱਗ ਦਾ ਦਰਿਆ ਸਨ
 ਜੋ ਕੰਤਾ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ
 ਅਸਲੀ ਸਨ ਉਹ ਹੰਡ੍ਹ
 ਤੇਰੇ ਗੀਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ -ਤੇਰੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਆਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
 ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ
 ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗਿਆ : ਹਾਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ
 ਇਕ ਸਫਰ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਹੈ
 ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਲ ਸੀ ਉਹ
 ਜੋ ਨਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ-ਉਸ ਪਲ ਹੋਇਆ

ਪਰ ਦੋਸਤਾ
 ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠਿਆ ਹਾਂ
 ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ
 ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸੰਗੀਤ ਹੈ :
 'ਹਾਂ! ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ'
 ਪਰ ਤੇਰਾ ਗੀਤ ਸਿਰਫ਼ ਗੀਤ ਹੈ
 ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਦੁਰ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ
 ਅਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ
 ਮੇਰੇ ਵਾਗ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਿੱਤ ਕਿਰਦਾ ਹੀ ਜਾਏਗਾ
 ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਹਰੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰੋਗਾਂ ਤੂੰ?

ਤੇਰੀ ਮਰੀ ਨਾਨੀ ਮੈਡਲਿਨ ਡਨਹੈਮ ਦਾ ਗਮ ਹੈ
 ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਪਾਲਿਆ
 ਉਹ ਜਬਾਨ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਚਿੱਤਾ
 ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤੂੰ ਜੇਤੂੰ ਹੋਇਆ ਏਂ
 ਤੇ ਕੀਨੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਿਆਨਗੋਮਾ ਕੋਗਲੇ 'ਚ
 ਨੱਚਦੀ ਦਾਦੀ ਸਾਰਾ ਹੁਸੈਨ ਬਿਬਾਮਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ
 ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ-ਤੇਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ

ਜਿਸ ਚਿੱਟੇ ਘਰ 'ਚ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ
 ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਵੇਂ ਕੁੱਠੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਚੱਲਿਆ ਏਂ
 ਉਹਦੇ ਦਸਤੁਰ ਮੁਤਾਬਕ ਰਹੇਗਾ ਤੂੰ
 ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਚਿੱਟੇ ਘਰ ਦਾ
 ਰੰਗ ਬਦਲ ਨਈਂ ਹੋਣਾ-ਢੰਗ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ
 ਤੂੰ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏਂ
 ਪਰ ਇਹ ਘਰ ਤੇਰਾ ਕੇਵੇਂ ਨਈਂ ਹੋਣਾ
 ਇਹ ਘਰ ਗੁਲਮਾਂ ਦੇ ਮੁਤੁਕੇ ਨਾਲ ਉਸਰਿਆ ਸੀ
 ਇਹ ਘਰ ਗੁਲਮਾਂ ਦੇ ਮੁਤੁਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਹੈ
 ਕਦੇ ਗੁਲਮ ਏਥੇ ਲਿਆਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ
 ਹੁਣ ਇਹ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ
 ਇਹਨੇ ਸਵਾ ਸੌ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ-ਫੌਜਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ
 ਕੀ ਹੁਣ ਤੂੰ ਫੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਰਫਲਾਂ ਲੈ ਕੇ-
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਫੜਾ ਦਿੱਗੇਗਾ?

ਤੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ-
 ਵੱਡੇ ਸਾਮਰਜ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਏਂ
 ਤੈਨੂੰ ਸਰਦਾਰੀ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਏਂ
 ਤੂੰ ਸਰਦਾਰੀ ਹੀ ਕਰੇਗਾ
 ਹੋਰ ਕੁਝ ਤੂੰ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ
 ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਦੋਬੇ ਕੁਚਲੇ ਜਾਂਦੇ-
 ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੈ-
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ
 ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਤੇਲ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ-

ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਹੈ
 ਇਹ ਛੱਡ ਕੇ ਹੁਣ ਤੂੰ-
 ਬੇਕਸੂਰ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੱਖਾਂ ਅਫਰੀਕਣਾਂ ਦੇ
 ਜਾਨ ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ
 ਤੇਰੇ ਚਿੱਟੇ ਘਰ ਦਾ ਇਹੀ ਦਸਤੂਰ ਹੈ
 ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ
 ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ

ਪਰ ਦੋਸਤਾ! ਤੂੰ ਬੇਫਿਕਰ ਰਹਿ
 ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕੋਈ ਨਈਂ ਆਏਗਾ
 ਜਿਸ ਆਰਥਿਕ ਨਜ਼ਾਮ ਨੇ-
 ਤੇਰੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ
 ਅਜੇ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਖਾਸਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ
 ਤੂੰ ਕਦੇ ਉਸ 'ਤੇ ਉਂਗਲੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ
 ਤੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ-
 ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਨਿੱਜਾਮ
 ਤੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ
 ਬਰਾਬਰਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਸੋਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ
 ਸਿਰਫ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ
 ਕਿਸਤਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ
 ਕਿਸੇ ਬੇਰਜ਼ਗਾਰ ਕਾਮ ਦਾ-ਘਰ ਨਈਂ ਬੋਹਣਗੀਆਂ
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਚਾਵੇਂਗਾ

ਤੇ ਮਧਵਰਗ ਲਈ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ-
 ਕੁਝ ਟੈਕਸ ਛੋਟਾਂ ਦਾ
 ਇਰਾਕ 'ਚੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ
 ਤੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢੇਗਾ
 ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਖਰਚਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਰਿਹੈ
 ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ
 ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਨੇਡੇ ਨੂੰ ਬਹਾਵੇਂਗਾ
 ਇਰਾਨ, ਕੋਰੀਆ, ਵੈਨਜੂਏਲਾ ਜਾਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ
 ਤੇਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੋਵੇਗਾ
 ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਆਵੇਂਗਾ
 ਬੁਸ਼ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ-

ਮਕੈਨ ਨੇ ਵੀ ਏਦਾਂ ਈ ਕਰਨੀ ਸੀ
 ਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਏਦਾਂ ਈ ਕਰੇਗਾ

ਰਾਤੀਂ ਤੇਰੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਕਹੀ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਨੇ
 ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ-
 ਸੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਰਹਿਣ ਈ ਨਈਂ ਦਿੱਤੀ
 ਤੂੰ ਆਖਿਆ ; ਗੱਡ ਬਲੈਸ! ਗੱਡ ਬਲੈਸ ਅਮੈਰਿਕਾ
 ਭਲਾ ਬੁਸ਼ ਨੇ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਸੀ?
 ਮਕੈਨ ਨੇ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਸੀ?
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਾ ਹੋਵੇ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀ ਮੌਤ ਜਿੰਨਾ ਡਰ ਹੋਵੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਆਸਰਾ ਤਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਗਈ ਜਾ ਬੇਸੈਕ ਤੂੰ : 'ਹਾਂ! ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ'
 ਪਰ ਤੇਰਾ ਇਹ ਬਹੁਤ ਈ ਸੰਗੀਤਮਈ ਗੀਤ
 ਸਿਰਫ਼ ਗੀਤ ਹੈ
 ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚੱਲਣਾ ਰੱਖਣ ਲਈ
 ਚੰਗੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ
 ਪਰ ਤੇਰਾ ਗੀਤ ਸਿਰਫ਼ ਗੀਤ ਹੀ ਹੈ।

GNSK Consulting Inc. PDA Loan Consulting Inc.

ਅਸੀਂ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਇਲੀਨਾਈ, ਇੰਡੀਆਨਾ,
 ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਆਇਓਆ, ਮਿਨੀਸੋਟਾ, ਕੈਨੈਟਕੀ ਵਿਚ
 ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਮੋਟਲ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ
 ਵੇਚਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

No Credit? Bad Credit??
 No Problem

ਅਸੀਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੋਨ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 ਕਾਲ ਕਰੋ
 ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ : 630-205-6575
 ਦੀਪਕ ਸ਼ਾਹ : 847-650-0104

E-mail : happyheer71@yahoo.com, deepak_shah@yahoo.com

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ
ਇਕ ਤਾਰੀਖ ਗਵਾਈ ਹੋਈ ਸੱਦੀਆਂ ਦੀ
ਇਕ ਮੁੱਕੜਸ ਪੋਥੀ ਦੇ
ਅਸੀਂ ਖਿੱਲਰੇ ਵਰਕੇ
'ਵਾ ਵਿਚ ਉੱਡੇ ਫਿਰਦੇ ਵਰਕਿਆਂ ਉੱਤੇ
ਜਗਦੇ ਬਲਦੇ ਅੱਖਰ
ਅਖਾਂ ਵਿਚ ਮਰਦਾਈ ਵਾਲੇ
ਕਿਨੇ ਬਲਦੇ ਸੁਰਜ

(ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਰ, 1983)
ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵੀ। ਜੇ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਤਗਤ ਸਿੰਘ

ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਰੂਪਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਇਕ 'ਮੁੱਕੜਸ ਪੋਥੀ' ਹੈ। ਅੰਗੋਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਆਖਾਂਗੇ: 'ਅ ਸੇਕਰਡ ਦੈਖਣੈ। ਜੇ ਯਹੁਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਖ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਚੁਜਨ ਪੀਪੁਲ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੈਵੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨਾ ਹਉਮੇ 'ਮੁੱਕੜਸ ਪੋਥੀ' ਦਾ 'ਪਿੱਤਰ ਪਾਠ' ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੋਂ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੇ ਹੋਈਏ ਜਾਂ ਨਾ, ਅਸੀਂ ਚਿਤਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਏ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਨਾਗ, ਆਰੀਆ, ਯੂਨਾਨੀ, ਫਾਰਸੀ ਕਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰਣ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਭੂਮੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ 'ਵਾਲਰੀਕ', 'ਉਦੀਚਿ', ਸਪੁਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਚ ਨਦ ਆਦਿ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੋਂ ਆਈਆ ਜੇ ਇਲਾਕਾ ਸਿੱਧ ਮਹਾਂ ਨਦੀ ਤੋਂ ਸਰਸਵਤੀ ਜਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਮਾਰਕੰਡਾ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਪੰਜਾਬ ਸੀ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਭੁਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਹੀਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅੱਜ ਇਹ ਪੰਜਾਬ, ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੁਰਬੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅੰਡਿਡ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਆਰੰਭ ਵੈਦਿਕ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਉਪਨਿਸਦਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਿਆ ਗਿਆ, ਮੌਤੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਿੰਡ ਦੀ ਵਿਚਿਤਰਤਾ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸਬੰਧ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਕਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਮਾਤਰਿਕ ਸੁਬੰਧ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਉਪਨਿਸਦਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਕਾਫੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣ-ਛਾਣ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਸੰਯੋਗ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਬਣ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੁਗੋਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਗੰਥੀਆਂ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯਹੁਦੀ ਸਿੱਤਕ ਮਾਰਟਿਨ ਬਹਰ ਯਹੁਦੀਅਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕੇਵਲ ਹੈਬਿਊਨ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੱਤਦਾ, ਸੱਗੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ, 'ਉਲਡ ਐਸਟਰਮੈਟ' ਦੇ ਇਸ ਅਭਿਵਿਅਜਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ahyeh asher iheya. ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮੋਟਾ ਅਨੁਵਾਦ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਹਾ ਜੇ ਹਾ।' ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਕਥਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇ ਪਾਰਗਮੀ ਤੇ ਹਜ਼ਰ ਅਸਤਿਤਵੀ ਰੂਪ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨ ਕੇ ਯਹੁਦੀਅਤ

ਨੂੰ ਵੀ ਯਹੁਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁਵਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਦੇ ਕੋਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਘਰ ਪੰਜਾਬ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਥੇ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਗ੍ਰੰਥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਮਾਡਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਤੀਸੀਲ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਸੁਮੂਲੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਹਿਗੁਣਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਸੁਮੂਲੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਹਿਗੁਣਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਸੁਮੂਲੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸਾਡੇ ਮੂਲ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਵੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਕੁਲ ਕਾਇਨਾਤ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਰ ਨਾਲ ਮੈਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੈਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, 'ਨੇਹੁ'। ਅਜਿਹਾ ਇਸਤਰ ਜੋ ਹਰ ਆਂਕਤ ਭੱਲ ਕੇ ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਫਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਲੋਕ ਹੈ :

'ਭਿਜੁ ਸਿਜਹੁ ਕੰਬਲੀ ਅਲਹ ਵਰਸਉ ਮੇਹੁ।

ਜਾਇ ਮਿਲਾ ਤਿਨਾ ਸਜਣਾ ਤੁਟਹੁ ਨਾਹੀ ਨੇਹੁ।'

ਇਹੀ ਨੇਹੁ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਸ ਦੇ ਹੀਰ ਅਤੇ ਰਾਂਝੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪੀਲੂ ਦੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਦੀ ਹੱਦ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਉਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਅਤੇ 'ਵਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਕੋਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਸਿਰਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਧਣ-ਡੁੱਲਣ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਖੇਤਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਜੋ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਸਾਜੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੁਮਿਕਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵੰਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਾਹੀਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਵੁਂ ਦਾ ਵਸੇਬਾ, ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਜਗਿਆਸਾ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣਾਉਣ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ, ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਕਰਨਾ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿਉਂਤਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਸਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵੰਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਾਹੀਂ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਵੁਂ ਦਾ ਵਸੇਬਾ, ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਜਗਿਆਸਾ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣਾਉਣ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ, ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਕਰਨਾ ਕੁ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿਉਂਤਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਦੇਵੀ ਨੇਹੁ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜਾਂ ਲਿਬਿਡਿਨਲ ਨੇਹੁ ਦੀ ਹੱਦ ਮਿਟ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੰਤਾ ਹੈ।

ਕੋਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ : 'ਉਸਤਿਨਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਅਕਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਂਭੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ'। ਇਹ ਪਾਠ ਅਸੀਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ 'ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ' ਉੱਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਮਾਡਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ 'ਨਿਰਭਉ' ਅਤੇ 'ਨਿਰਵੈਰ' ਹੈ ਅਤੇ

ਇਹ ਕੇਹੀ ਜ਼ਿਦਗੀ? ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਨਾ ਅੰਰਤ!

ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਬਣੇ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਬਣਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਜੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਈ ਫੀ.ਸੀ. ਲੰਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਰਿਸਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਜਿਉਣ ਦਾ ਰੱਕ ਹੈ ਪਰ ਕਦੇ ਠੰਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਸੋਚਿਓ ਇਹ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਹੀ ਏਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਉਹ ਮਰਦ ਬਣ ਸਕੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਐਂਰਤ। ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਮੀਰ ਸਮਾਜ ਹੱਸਦਾ ਹੈ, ਇਨ ਬਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਿਜਤੇ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰ ਸੈਅ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਿਰਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਧਾਈਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸਿੰਦਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮਰਦੇ ਖਪਦੇ ਹਨ? ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਚਾਵਾਂ 'ਤੇ ਢੁਖਾਂ ਦੀ ਚਾਦਰ ਦੇ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ? ਸਾਇਦ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਗਿਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਤੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਖੁਸ਼ਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਿੱਤਾ ਤਿਉਹਾਰ 'ਤੇ ਮਠਿਆਈ ਖੁਆਉਣ ਤੇ ਘੁੱਟ ਲੁਆਉਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਵਿਆਹ ਤੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਤੇ ਪੁੱਤ ਜੰਮਣ 'ਤੇ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ਰੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਰਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ। ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੋਂਦਾਂ 'ਤੇ ਲਾਈਨ ਆਫ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਲਛਮਣ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੱਪ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਸਲਾ ਸਮਝਿਆਂ ਭਾਰੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁੱਖੀਏ ਨੂੰ 'ਮਹੰਤ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਨੰਚਣ ਗਾਉਣ ਤੇ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਉਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ। ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ੁਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਲੋਂਗ ਅਲੋਂਗ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲ (ਪੈਸਾ-ਧੋਲਾ, ਭੁੰਡਾ ਟੀਂਡਾ ਤੇ ਲੀਤਾ ਲੱਤਾ) ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਦੇਣਾ, ਹੋਟੀ ਦੇਣਾ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਕੰਧ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਡੀ ਸਿਗਰੇਟ ਜਾਂ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਪਉੜੀਆ-ਅਧੀਆ ਤੇ ਮੇਕ ਅੱਪ ਦਾ ਸਮਾਨ ਮੁੱਹੜੀਆ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਖੁਸ਼ਰੇ ਟਾਂਗੇ-ਲਾਰੀਆਂ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਥੱਚਰਾਂ ਵਾਲੇ ਰੋਹੜੇ ਲੈ ਲਏ ਤੇ ਹੁਣ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਨ। ਮਹੰਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਦਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰ ਕੁਟਾਪਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੜਦਾ, ਡੇਰੇ ਤੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚੋਂ ਕੌਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਖੁਸ਼ਰਾ ਸਮਾਜ 'ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਗਏ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਵੀ ਸਵਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਮਝ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਡਰਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਖੁਸ਼ਰਾ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੇਤਾ ਨਹੀਂ ਤਰਦਾ।

ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
 ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਈਂਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਾਰਮੋਨਜ਼
 ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੰਦਰੀਨੀ ਤੇ ਬਾਹਰੀ
 ਸੰਭੋਗੀ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਠੱਪ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਸ-ਐਕਸ ਤੇ ਐਕਸ-ਵਾਈ
 ਸ਼ਕਾਰਾਣੂਆਂ ਵਾਂਗ ਜਾਂਦੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ
 ਬਾਹਰ ਅੰਡਾ ਫਰਟਾਈਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਲ ਤੇ
 ਫੀਮਲ ਦੇ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਬਣਤਰ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ
 ਬਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ
 ਨਾਮਾਤਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ
 ਵੀ ਖੁਸ਼ਗਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਗੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ
 ਵਾਰ ਅੱਠਵੇਂ ਜਾਂ ਸੱਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਤਾਂ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ
 ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਹਰੀ ਆਰਗਨਜ਼

ਜਿਸ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਖਾਮੀਆਂ ਛੱਡਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਅੱਖਾ
ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਸੰਭਵ
ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਵਿਰੁਧ ਬਗਾਵਤ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਆਪ ਹੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ
ਹੋਣ। ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਕਾਂ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਲਈ ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ
ਮਹਿਮਾਨ ਲਾਰੀ 'ਚੋਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਹਾਂ ਨੂੰ
ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਉਤਾਰਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹਦਾ
ਬਣਾਇਆ ਅਧੂਰਾ ਮਨੁੱਖ ਉਸੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਧ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਉਸ ਦੀਆਂ
ਟਾਹਣੀਆਂ 'ਤੇ ਪੰਛੀ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੰਜ਼ੀ ਭਾਹੁਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ
ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਆਪ ਤਪਣ ਵਾਲਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਨਹੀਂ ਪੁਰੂੰਚਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਨਟ ਦੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਕਿਸੇ
ਬੋਲਟ ਦੇ ਮੇਚ ਨਾ ਆਉਣ ਉਹ ਕੁੜੇ ਦੇ ਢੋਰ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਵਿੱਤੀ ਪਰ ਇਹਦੇ ਯੋਗ
ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਫਿਟਕਾਰ ਤਾਂ ਪਵੇਗੀ ਹੀ। 'ਨਾ-ਮਰਦ' ਹੋਣਾ ਹੀ ਧਰਤੀ ਬੋਝ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਜ
ਠੋਕਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖੁਸ਼ਰੇ ਮਸਖਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਪਰੋਂ ਵਧ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੋਂ
ਰੋਣਾ ਨਾ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਮੇਕਾਪ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੁੜਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਥੱਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਜ
ਨੂੰ ਉਹ ਸੋਹਣੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ, ਮਰਖ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲੈਣ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਨਿਆਵੀ
ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਚਿਹਗੀ 'ਚ ਚਲਦੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸਖ਼ਤ ਤੇ ਨਰਮ
ਦੇਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਕੈਸੀ ਹੈ?

ਡਿਵੈਲਪ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ
ਜਾਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਮੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਫਿਰ
ਫਿਰ ਵਿਚ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਉਭਾਰ ਇੰਦ੍ਰ
ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ
ਕਾਮ-ਵਾਸ਼ਨਾ ਵੀ ਜਾਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਹੋਮੈਸੈਕਸ਼ਨਾਂ
ਪ੍ਰਕਿਆ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਵੇਖਾ
ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰਨ
ਸਬੰਧ ਹਾਰਮੋਨੀਆਮ ਜਾਂ ਢੋਲਕ ਜਾਂ ਛੈਂਟੋ
ਵਾਹਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਮਰਦ ਨਾ ਔਰਤ ਹੋਰੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਤੋਂ ਢੂਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਤ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਧੇਰੇ ਨੇਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਕ ਏਨੀ ਖ਼ਬਰਾਤ ਸੀ ਕਿ ਵੇਖ ਕੇ ਭੁੱਖ ਲਹਿਦੀ ਸੀ। ਇੱਉੱਤੇ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੋਵੇ। ਨੱਚਣਾ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣੇ ਸਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਦ ਵਧਾਈਆਂ ਦਾ ਸਗਨ-ਵਿਹਾਰ, ਲਾਗ ਮੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹੋਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਚਾਹ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਸੀ 'ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਤੂੰ ਏਨੀ ਸੋਹਣੀ ਸੰਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ 'ਚੋਂ ਏਂ?'

ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ
ਉਹਦੀਆਂ ਭੁਬਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਉਹੜ੍ਹ ਰੋਣੇ
ਤਾਂ ਮਸਾ ਰੋਕਿਆ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਹਟਕੇਰੇ ਨਾ ਬੰਦ
ਹੋਣ। ਅਥਣ ਲੰਗੀ “ਮੈਂ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਇਕ
ਪਿੰਡ ਦੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ।
ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਮੇਰੀ ਸਰੀਰਕ

ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ।
“ਤੂੰ ਫੇਰ ਨਚੀ?”

‘ਨੱਚਣਾ’ ਕੀ ਸੀ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸਤਰ
 ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦੋ
 ਸਾਲ ਤੱਕ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਰੈਂਦੀ
 ਰਹੀ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਗਤ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੀਆਂ
 ਰਹੀਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਗਈ ਤੇ
 ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਮਾਂ
 ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।
 ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਹੁਣ ਗੱਲ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ
 ਹੋਇਆ ਉਹੀ ਕਿ ਪੇਪਰ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਲਾਂ
 ਇਕ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਪੰਜ-ਛੇ ਖੁਸ਼ਰਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂ
 ਘਰ ਗਏ ਤੇ ਬਾਪੁ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ‘ਸਡਾ ਜੀਆ
 ਸਾਨੂੰ ਦਾ।’ ਬਾਪੁ ਨੌਂ ਦੋ ਨਾਲੀ ਚੱਕ ਲਈ ਕਿ ਸੱਥੇ
 ਕਪਾਲ ‘ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਲੰਘ ਦਉ’ ਨੱਹ ਜਾਓ।’

‘ਉਹ ਵਾਪਿਸ ਲਲੇ ਗਏ?’
 ਉਸ ਦਿਨ ਤਾਂ ਲਲੇ ਗਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਸ
 ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਡਰਦੇ ਫੈਰ ਨਹੀਂ
 ਆਉਣਗਾ। ਪਰ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਬਾਪ ਤੇ ਮਾ
 ਵੀ ਧੋ ਨਾ ਸਕੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਹਾਲੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ
 ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿਜ਼ਿਆਂ-ਖੁਸ਼ਰਿਆਂ ਦੇ ਦੋ
 ਟਰੱਕ ਸਾਡੀ ਕਠੀ ਮਹਰੇ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ
 ਜਿਹੜਾ ਟਰੱਕ ‘ਚੋ’ ਉਤਰੇ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰੇ
 ਕੇ ਨੰਗਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅੰਦਰ ਆਈ ਜਾਵੇ। ਪਿੱਟਾ
 ਸਿਆਪਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬਾਪੂ ਕੀਹਦੇ ਕੀਹਦੇ ਗੋਲੀ
 ਮਾਰੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੌਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ
 ਆਉਂਦੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਜਬਰੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਲੇ ਗਏ।

‘ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਗਏ
 ਬਾਪੁ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗ
 ਰੱਖੀਂ। ਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਹਡਾ
 ਸਮਾਜ ਤੇ ਪਿੰਡ ਇਹ ਆਖਦਾ ਸੀ ‘ਕੁਝੀ ਪੜ੍ਹਨੇ
 ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ, ਸੁਨਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਬਰ
 ਸੁਣ ਕੇ ਨਿਗਾ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਰੋਦੇ ਬਾਪੁ ਨੂੰ
 ਵੇਖ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦਿਲਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।
 ਸਗੋਂ ਇਹ ਆਖਦਾ ਸੀ ‘.....ਸਿਹਾਂ ਤੈਨੂੰ
 ਖੁਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।’ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਸ਼ਰਮ
 ਦੇ ਮਾਰੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਘਰੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲੇ

‘ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਚਲਦੈ?’
 ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਰੋਂਦੀ ਦੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਛੇ
 ਮਹੀਨੇ। ਮਹੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ
 ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਚੇਪੇਡਾ
 ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ‘ਤੁੱਲ ਜ
 ਹੁਣ ਸਭ। ਨੱਚਣ ਚੱਲ ਤੇ ਕਮਾ ਕੇ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ
 ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਟ੍ਰੋਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਸਲਨਾ
 ਤਾਤੀ ਵਜਾਉਣੀ, ਤੁਰਨਾ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ
 ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਨੱਚਣਾ, ਵਧਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਅੜਨਾ
 ਤੇ ਹੁਣ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਐ ਕਿ ਜਿੰਦਗੀ ਇਉਂ
 ਹੀ ਕੱਣਣੀ ਪੈਣੀ ਆਂ।’

ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ
ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਛੇੜ ਬੈਠਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਮੇਲ ਤੇ
ਫੀ ਮੇਲ 'ਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੁੰਦੇ?

‘ਉਹ ਇਕ ਹਰ ਜਣ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆਇਆ
ਉਹਦਾ ਪਜਾਮਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲਵਾਰ ਲਾਹ ਕੇ
ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵੇਖ ਲੈ ਫਰਕ ਆਪ ਲੱਭ
ਲਈ।

ଗୁଲିଂ-ବାତିଂ

ਐਸ. અસ્ટેક ડેરા

ਫੋਨ: 925-752-8025

ਉਹਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਤੜਫੁੱਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਚੈਨ
 ਵੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਦੀ ਅਖੀਰ ਕਰਕੇ
 ਸੁਰਮਿੰਦਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਿਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣ
 ਵਾਲੀ ਦਰ ਦਰ ਨੱਚ ਕੇ ਮਿਗਦੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ
 ਖੁਸ਼ਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ 'ਤੇ ਤਾਂ ਗੁੱਸਾ ਆ ਰਿਹਾ
 ਸੀ, ਪਰ ਬਾਪ ਨੇ ਉਹਦੇ ਹਿਸੇ ਦੇ 16 ਕਿੱਲੇ
 ਉਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਲੀ
 ਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਅਪਣੇ ਨਾਲ
 ਜਿਓਣ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਤੱਤਕੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਵਜੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੰਗਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਲਿੰਕ ਸਤਕ ਵਲ ਜਦੋਂ ਕਾਰ ਮੌਜੀ ਤਾਂ ਰੋਣ-ਧੋਣ 'ਤੇ ਪਿੱਟ ਸਿਆਪੇ ਦੇ ਰੋਲ-ਰੋਪੇ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਇਕ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗੱਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਲੇਟ ਗਏ। ਇਉਂ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਜਣੇ ਇਕ ਅਲਡ ਨੰਗੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਪੁੱਣਾ ਕਰਕੇ ਘੜੀਸੀ ਲਿਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਦੀ ਮਲਮੂਤਰ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇਕ ਲੱਕੜ ਦਾ ਲੰਬਾ ਢੰਡਾ ਠੋਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖੁੱਨ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਇਹ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ 'ਮੁੜ ਇਸ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਆਵੇਂਗਾ?' ਤੇ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਕੇ ਜੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਮੁੜ ਭੰਨ ਸੁੱਟਦੇ। ਇਉਂ ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਫਰਲਾਂਗ ਲੰਜਾ ਕੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਢੰਡਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਜਣਾ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਫੱਡ ਕੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਇਸ੍ਤੁ ਵੇਖਿਆ ਹੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡਰਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਖੁਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੇਖਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਦਾ ਮੁੜ-ਸਿਰ ਪਾਤ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੂਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ ਸਟਾਰਟ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਤੂੰ ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਖੁਸ਼ਰੇ ਦਾ ਜਨਜਾ ਲੱਖਾ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੈ। ਸੱਪ ਤੇ ਸੱਪਣੀ ਦੇ ਰੁਮਾਂਸ ਵਾਂਗ ਇਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਦੇ।'

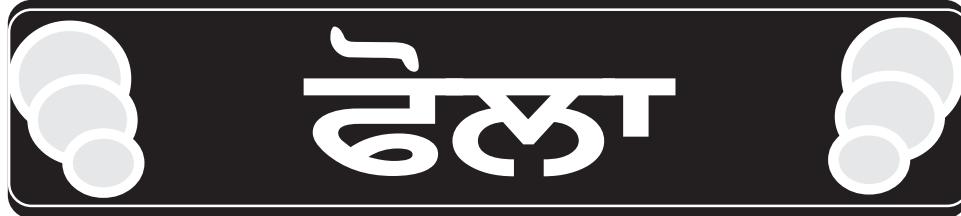
ਪਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦਗੀ
ਵਿੱਚ ਜਤ ਵਾਲਾ ਫੇਤਾ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖੁਸ਼ਗ ਸਮਾਜ ਹੁਣ ਜਾਗਰੂਕ
 ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ
 ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਤੰਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ
 ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤੰਤਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਵਧ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਪੀ ਤੋਰਨੀ ਨਾ ਨੂੰ ਹ
 ਲਿਆਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
 ਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ 'ਚ ਹੀ ਗੁਜਰਦੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ
 ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਹੋਵਗ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਕਲੀ ਖੁਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਸਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਏ, ਜਿਹੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਆਪ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਕੇ, ਬੱਚੇ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲਿੰਗ ਕਟਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਯਕੀਨ ਕਰਿਓ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਸ ਦੀ ਰਸਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਲਿੰਗ ਕੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਹੀ ਕਰਕੇ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਗੋਸਤ 'ਤੇ ਸ਼ਾਬਾਬ ਖੜ੍ਹ ਵਰਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਅਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਦੁਰਕਾਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਕਲੀ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਤੋਂ ਢੁੱਖੀ ਹਨ। ਮੰਨੋਗੇ! ਕਿ ਖੁਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਰੱਖ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਫੇਲਾ

“ਉਥੇ ਦੀਪੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਠਾਠ ‘ਤੇ ਟਰਾਲੀ ਚੱਲੀ ਆ....ਚੱਲ ਆਪਾਂ ਵੀ ਚੱਲੀਏ....ਪੁੰਨਿਆਂ ਅੱਜ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਣੇ ਆ....ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁਰਨ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ....’। ਦੀਪੇ ਦੇ ਹਮਜ਼ਮਾਤੀ ਬਿੱਲ੍ਹ ਨੇ ਦੀਪੇ ਦੀ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਲਗਦੀ ਬੈਠਕ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਂਦਿਆਂ ਰੌਲੀ ਚੱਕ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕਠੇ ਇਕੋ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਿਤਰ ਵੀ ਸਨ। ‘ਛੱਡ ਯਾਰ ਮੈਂ ਨੀ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਬਾਬੇ-ਬੁਬੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਨਾ ਨਾਲੇ ਪੇਪਰਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਆ....ਬਾਬਾ

ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਮਰ

ਕਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂਵੇਂ ਪੇਪਰਾਂ ‘ਚ ਬਹਿਜੂ....ਨਾਲ ਮਹਾਪੁਰਖ ਤਾਂ ਸੁਣੇ ਸੀ ਬੜੇ, ਆਹ ਪੁਰਨ ਮਹਾਪੁਰਖ ਕਿਹੜੀ ਬਲਾ ਹੋਏ ਭਲਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਖੰਡ ‘ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਮਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਡਿਗਿਆ ਪੁਰਨ ਹੋਣ ਦਾ...ਸਾਲੇ ਲੰਡੇ ਛੱਟੇ ਦੇ ਆ ਪੱਕੇ, ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਪੁਰਖ ਵੀ ਨਾ ਤੇ ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਹਰੇ ਲਿਖਾਉਂਦੇ ਆ ਪੁਰਨ ਮਹਾਪੁਰਖ...’। ਦੀਪੇ ਨੇ ਮੁੜ੍ਹ ਭਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਬੁੱਕਿਆ। ਉਹ ਰੱਗ ਬਿੰਗੇ ਨਿੱਤ ਜੰਮਦੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਕਾਗਿਆਰੀ ਤੋਂ ਡਾਹਦਾ ਦੁਖੀ ਸੀ।

“ਤੇਰੀਆ ਸਾਲਿਆ ਕਾਮਰੇਂਦਾਂ ਆਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣੀਆਂ ਨੀ....ਕਿੰਨਿਆਂ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਲੜ ਲਗਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ....ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਕਾ ਕੇ....ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਆਵਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਆ....” ਬਿੱਲ੍ਹ ਨੇ ਨਿਹੋਰਾ ਮਾਰਿਆ।

“ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਏਥੇ ਲੱਗਦਾ ਕਿਹੜਾ ਭੜ੍ਹਾ...? ਮੁੜ੍ਹ ਖੋਡੀ-ਬੋਹੜ ਬੱਲੇ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਆ....ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਾਹਡਿਆਂ ਤੇ ਗਤਰਿਆਂ ਆਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਖੁਰਤੇ ਚੰਟਦੇ ਦਿਖਾਉ....ਕਹਿੰਦੇ ਅਥੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਂਦੇ ਆਂ ਤੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ‘ਚ ਕਿਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕੀਤੀ ਆ....?’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਵਦੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਪੁਰਖ....ਛੋਟੇ ਮਹਾਪੁਰਖ ਈ ਨੀ ਮੁੱਕਦੇ....ਨਾ ਸਿਆਪੇ ਦੀ ਨੈਣ ਘੱਗਰਾ ਛੱਡੇ ਤੇ ਨਾ ਵਿਹੜਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ....ਮੈਂ ਨੀ ਯਾਰ ਜਾਂਦਾ ਬੁਝਨਿਆਂ ਦੇ....ਸਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖਾ-ਬਾ ਕੇ ਛਿੱਡ ਵਧਾਏ ਆ ਜਿੰਮੇਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮੀਨਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੁੰਦੇ....” ਦੀਪਾ ਨਾਬਰ ਹੋ ਖਲੋਂਦਾ।

“ਯਾਰ ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਦੱਸੀ ਨੀ....।” ਬਿੱਲ੍ਹ ਪੋਲਾ ਜਿਹਾ ਮੁੜ੍ਹ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਆਨੰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਆ ਗਿਆ।

“ਵਿਚਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਣੇ....?” ਦੀਪੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀਵਾਚਕ ਅਦਾ ਨਾਲ ਮੁੜ੍ਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

“ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜਾਣੇ ਅੱਜ ਦੀਵਾਨਾਂ ‘ਤੇ....।” ਬਿੱਲ੍ਹ ਨੇ ਗੱਲ ਵਿਚਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

“ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ? ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਕੇ ਮਰਦਾ ਕਿਉਂ ਨੀ? ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਪਾਈ ਜਾਂਨੇ....।” ਦੀਪਾ ਬੋਡਾ ਖਿੱਚ ਗਿਆ।

“ਰਾਹੋ ਤੇ ਚੰਨੀ ਨੇ....।” ਬਿੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਬਰਾਛਾਂ ਖਿੜ ਗਈਆਂ।

“ਲੈ....ਦੰਦ ਦੇਖ ਕਿਸੇ ਕੱਢਦੈ ਮਿੱਠੀਆਂ ਪਕੋਡੀਆਂ ਵਰਗੇ....ਸੁੱਖ ਲਈਆਂ ਪੰਜ ਮੱਸਿਆ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਮੱਸਿਆ ਕੰਠਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵੇ....ਮੈਂ ਨੀਂ ਜਾਂਦਾ ਬਈ ਜੇ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਲੀ ਜਨਤਾ ਬਚਾਂਗਾ ਇਉਂ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਆ ਜਿੰਮੇਵਾਹ ਆਲੇ ਘਰੇ ਸਲਾਮੀ ਪੈਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਆ....। ਨਾਲੇ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਲੱਗਦੀ ਆ ਜਾਣੇ ਦੇ ਤਾਏ ਦੇ ਮੁੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ....ਬਿਗਾਨੇ ਪੁੱਤ ਬਾਬੀ ਸਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਲੱਗਦੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਆ।” ਦੀਪਾ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਗਿਆ।

“ਯਾਰ ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਟੰਕਾ ਫਿੱਟ ਈ ਆ ਰਾਣੇ ਨਾਲ....ਜੇ ਮੇਰਾ ਚੰਨੀ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇ....ਤੇਰਾ ਕੀ ਘਸਦਾ ਵਾ ਬਾਈ?....ਮੈਨੂੰ ਸਹੁੰ ਲੱਗ ਬਾਬੇ ਮਤੰਈ ਦੀ ਅੱਜ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ....ਸਕੁਲੇ ਨਲਕੇ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਆਈ ਮੇਰੇ ਵਲ ਟੇਡੀ ਜਿਹੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹੱਸਦੀ ਸੀ....।” ਬਿੱਲ੍ਹ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਸਲੋਂ ਹਾਕਲ-ਬਾਕਲ ਜਿਹੀ ਬਈ ਪਈ ਸੀ।

“ਸਾਲਿਆ ਬਾਬਾ ਨੀਂ ਵੇਂਹਦਾ ਆਵਦਾ ਜਿੰਮੇ ਕੰਧ ‘ਚ ਘਸੰਨ ਮਾਰਿਆ ਹੁੰਦੇ। ਨਲੀ ਤੇਰੇ ਡੱਡ ਗਿੱਠ ਲੰਮੀ ਹੁਣ ਤਾਈ ਲਮਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ....ਆਹ ਪੁੱਛਲੇ ਕੁ ਵਰੇ ਤੋਂ ਪੱਗ ਜਿਹੀ ਕੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਪਿਆ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਾਹੀ....ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੱਹ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆਂ....ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਜੇ ਬਹੁਤ ਕਹਿੰਨੈ ਚੱਲ ਪਉਂਗਾ....ਪਰ ਦੀਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਅਧੀਆ ਭੇਟ ਕਰਨਾਂ ਪਉਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ....ਘਰ ਦੀ ਕੱਢੀ ਦਾ....” ਦੀਪੇ ਸੁਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

“ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਆ ਬਾਈ....ਕੱਲ ਈ ਕੱਢੀ ਆ ਤਾਏ ਨੇ....ਨੀਰੇ ਆਲ ਅੰਦਰ....ਮੈਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸੀ....।” ਬਿੱਲ੍ਹ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਬਿੱਲ੍ਹ ਤੇ ਦੀਪਾ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਹੜੇ ਯਾਰ ਪਲਸ਼ ਟ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਰਾਣੇ ਤੇ ਚੰਨੀ ਦੇਵੇਂ ਗੁੜੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਦੱਸਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਛੇਅਂ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੀਪੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਰਾਣੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਰਾਣੇ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਰੀਝਾਉਣ ਖਾਤਰ ਦੀਪੇ ਦਾ ਯਾਰ ਬਿੱਲ੍ਹ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁੜੀ ਕੁਝ ਚਤੁਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘੋਗ ਵਰਗੇ ਬਿੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਰੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਨਚਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਦਿਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ

ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਗਨ ਸੀ।

“ਮੇਰਿਆ ਸਾਲਿਆ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਚੱਲੀਂ....ਉਹਦੇ ਸਕਿਆਂ ਤਾਇਆਂ ਚਾਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁੜੇ ਨਾਲੇ ਈ ਆ....ਮੁੜ ਕੇ ਫਸੀ ਨਿਕੇਤ ਵੀ ਨੀ ਹੋਈ....ਨਾਲੇ ਤੇਰੀ ਲਗਦੀ ਬੈਠੀ ਤਾਂ ਦੇ ਮੀਲ ਦਰ ਆ....ਐਨੀ ਦਰੋਂ ਕੀ ਰਹ ਲੇਂਗਾ....” ਦੀਪੇ ਨੇ ਟਰਾਲਾਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਸੇ ਬੈਠੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ....ਬਾਈ ਸਿਆਂ ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਆਂ....ਭੋਰ ਭੁੱਖੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਤੇਤਕੇ ਕਦੇ ਨੀਂ ਖਾਂਦੇ....” ਬਿੱਲ੍ਹ ਨੇ ਕਹਾਣਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

“ਆਹੋ ਤੂੰ ਰਹਿ ਜੀ ਸੀ ਮੇਰਿਆ ਸਾਲਿਆ ਵਾਸ਼ਨ ਸੰਘਦਾ....ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਫੁੱਲ ਦੇ ਚੱਜ ਦੀਹਦੇਂ ਆ....ਇਹਦੀ ਗੁਲਕੰਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਈ ਬਣਾ ਦੇਣੀ ਆ....” ਦੀਪੇ ਨੇ ਗੁੜੀ ਮਸ਼ਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਸੂਨ੍ਹ ਕੁੜੀ ਬਹੁਤੀ ਸਿਆਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿਨ ਦੇ ਛਿਪਾਅ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਰਾਲੀ ਫੇਰੇ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਫੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦਸ ਬਾਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿਥ ਤੇ ਸੀ।

“ਭਾਈ ਸਿਆਈ ਨੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੋਰਾ ਸਿੰਘ ਪੁਰਨ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ‘ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੱਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਲਾਭ ਸਿੱਹੁੰ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਮੇਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ....ਗੋਜਾ ਸਿੱਹੁੰ ਕੀ ਟਰਾਲੀ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕੁੜੀ ਹੈ....” ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਨ ਸਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਗਏ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪੇਚਵਾਂਆਂ ਪੱਗਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚਿੱਟੇ ਕੁੜੇ ਪਜਾਮੇ ਪਾ ਕੇ ਟਰਾਲੀ ਤੁਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਪੁੰਚ ਹੋਏ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਟਰਾਲੀ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖਚਾਖਦ ਭਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

“ਬਾਈ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜਿਆ ਬਾਂ ਦੱਸੀ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਅੱਖੇ ਹਾਂ ਬੁੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਨੇ ਭਚੀਤ ਈ ਦਿੱਤਾ....” ਚੰਨੀ ਨੇ ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਦਿਆਂ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਬਾਂ ਬਣਾ ਲਈ।

“ਉਹੋ....ਹੋ ਕਿਨੀ ਗਰਮੀ ਸੀ.... ਉਥੇ....” ਕੁੜੀ ਨੇ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਕਰਕੇ ਹਵਾ ਲਵਾਉਣ ਦੀ ਅਦਾ ਨਾਲ ਗਲਾਵੇ ਵਿਚ ਮੁੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈ।

“ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਗਰਮੀ ਆ... ਚੱਲ ਉਦੇ ਨਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦਿਆ ਰਾਂਝਿਆ ਅੰਧਰ ਆ.... ਕਰਲੈ ਦਰਸ਼ਨ....ਅਗਲੀ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਆ...” ਬਿੱਲ੍ਹ ਹੁਣ ਕੁੜੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਖਤਾ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਬਿੱਲ੍ਹ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲ ਵਿਚੋਂ ਚੰਨੀ ਪਾਸੇ ਹਟਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਬਿੱਲ੍ਹ ਨੇ ਸਰਸਰੀ ਨ

ਗਿਆ। ਉਹ ਪਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬੇਇਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਟੇਡੀ ਉੱਗਲ ਨਾਲ ਘਿਉ ਕੱਚਣ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਲੰਬਤਦਾਰ ਗੇਜਾ ਸਿਹੁੰ ਦੀ ਚਾਲ ਕਰਕੇ ਜਗਰਾਉਂ ਤੋਂ ਆਈ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਤੜਕਾਉਂ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਗੇਜਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਮੌਟੀ ਰਕਮ ਬਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਗੋਗੜ ਵਿਚ ਪਾਈ ਸੀ।

“ਪੈਸੇ ਕਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਲੈ ਲਿਓ ਜਨਾਬ ਪਰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ
ਕੇ ਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤੜਾਂ ‘ਚ ਫੋਲਾ ਪਾ ਦਿਉ...” ਗੇਜ਼ ਸਿਹੁੰ
ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ
ਦੇ ਖੱਬ ਤੌਬੇਂ ਚਾਡੀ।

“ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਜੰਮ ਮੁੱਕੇ ਨੀਂ.....ਕੰਨਾਂ ‘ਚ ਜਾਨ ਆ ਤੇ
ਕਰਦੇ ਆ ਆਸਕੀਆਂ.....ਉਤੋਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਾਰ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ
ਵੀ ਕਰਦੇ ਆ....। ਤੁਸੀਂ ਅਗਲਿਆਂ ਦੇ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ
ਕਾਣਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਉਦੇ? ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੀ ਅੱਖ ‘ਚ ਫੌਲਾ

ਪਾਇਐ...ਤੇ ਮੈਂ...ਫੌਲਾ ਪਾਉਣਾ ਬੋਡੀ... 'ਚ..."

ਕਾਲੇ ਧੂਸ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਬਲਿਹਾਰਾ ਸਿਹੁੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਕੁੱਟ ਨਾਲ ਮੱਛੀਓ ਮਾਸ ਕੀਤੇ ਪਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਂਗਾਂ ਨੇ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਚੀਰ ਪਾਏ ਪਏ ਸਨ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਭੱਜ ਨੱਸ ਕਰਕੇ ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚਾੜੀ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦੇਨਾ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਹੋ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਉਣਾ ਕਿਸੇ ਚਮਤਕਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਕਲੁਹ ਪੁਲਿਸ ਖੁਦ ਹੀ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਕਾਤਲਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜੱਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਵ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੱਨੋਂ ਮੁੰਡੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਮੁੜ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਪਾਏ ਨਹੀਂ ਰੱਤਕੇ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੁੱਟ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਅੱਲੂੜ ਉਮਰ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਰੜਕਣ ਜੋਗ ਰਹਿਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੁਣਾਂ ਤੁਰਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਣਾਂ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਰੰਟ ਲਾਉਣ ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਮੰਡੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਰਦ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਮੁੜੇ ਸਨ। ਭੋਲੇ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਫੇਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਫੇਲਾ ਈ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹਾਲੇ ਇਕ ਹੋਰ ਫੇਲਾ ਪੈਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੀਹਦੇ ਪਿਆ? ਲੰਬੜਾਰ ਗੋਜਾ ਸਿਹੁੰ ਦੇ? ਚੰਨੀ ਦੰਮ ਮਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਦੇ? ਜਾਂ ਜਵਾਨ ਸੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਈ ਬੈਠੀ ਚੰਨੀ ਦੇ...? ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਿਹਤ ਹੱਕੀ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਮੰਹ ਸੋਤਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਹਦੀਆਂ ਅੱਖ ਵਿਚਲਾ ਭੈਂਗਾਪਣ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸਲ ਫੇਲਾ ਵੀ।

ਦੋਵਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਤੋਂ ਛੇ ਕੁ

ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਲੰਬਦਾਰ ਗੇਜ਼ ਸਿੰਹੁ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸਿੰਹੇ ਮੁੰਹ ਵਿਨੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਸਨ। ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ ਪੱਥੇ ਨਾਲੋਂ ਲਟਕਦੀ ਉਤਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਸ ਕੌਲੋਂ ਪਿਲੀ ਚਿੰਠੀ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਚਿੰਠੀ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ...

“ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਪੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ....ਮੈਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ....ਇਹ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣਾ ਪਿਆ ਹੈ....ਮੈਂ ਮੈਂਮੀ ਨੂੰ ਕੱਈ ਵਾਰ ਗੱਲੀ-ਗੱਲੀ ਦੱਸਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ.... ਪਰ ਮੰਮੀ ਨੇ ਕਦੇ ਬਹੁਤਾ ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ....ਹਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ....ਮੈਂ....ਮੈਂ....ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਉਪਰ ਟੱਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ....ਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਾਸੇ ਦਾ ਜਿੰਸੇਵਾਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ...ਗੋਰਾ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਨਾ ਸਮਝ ਬੋਟੀ....ਚੰਨੀ।”

ਹੁਣ ਵੀ 'ਸਕਾਚ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ' ਦਾ ਸੈਕੀਨ ਹੈ ਲੇਖਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ

-ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨ ਬਲਬ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਾਲੋਂ ਉਚੇ
 ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸਰਦਾਰ, ਹੱਥ 'ਚ ਕਲਮ ਤੇ
 ਕਾਗਜ਼। ਕੋਲ ਪਏ ਹਨ- ਸਕਾਚ ਦੀ ਬੋਤਲ, ਪੈਗ ਅਤੇ ਇਕ
 ਸੁੰਦਰ ਅੱਰਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ। ਬਹੁਤ ਚਿਰ
 ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਣਿਆ ਇਹ ਕਾਰਟੂਨ ਉਸਨੇ
 ਆਪਣਾ ਲੋਗੋ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੀ
 ਸਹੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾ ਲਿਖਣਾ ਉਸਦਾ ਕਿੱਤਾ
 ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸੌਂਕ ਵੀ। ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ
 ਅਕਲਮਾਦ ਅੱਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ
 ਉਸਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਦੇ ਕੰਮ ਹਨ। ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕਾਚ
 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 25 ਸਾਲ ਦੀ
 ਉਮਰ 'ਚ ਸਰਾਬੀ ਪੀਠੀ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ 69 ਸਾਲ
 ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਦਾ ਸਾਥ ਉਹ ਉਵੇਂ ਹੀ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਵੰਦ ਸਿੰਘ 2 ਫਰਵਰੀ 1915 ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਪਿੰਡ ਹਦਾਲੀ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ) ਵਿਖੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।
ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਧਨਾਚ ਬਿਲਡਰ ਸਨ।
ਉਸਦੇ ਚਾਚਾ ਸ. ਸੁਹੱਜਲ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਫਿਰ
ਮਦਰਸਾ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ
ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨੀਹੋ ਪੱਥਰ ਇੰਗਲੈਂਡ
ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ 12 ਦਸੰਬਰ, 1911 ਨੂੰ
ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਿਉਤੰਬੰਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਇੰਗਲੈਂਡ
ਦੇ ਮਾਹਰ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਲੂਟਾਈਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ
ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਸਤਕਾਂ
ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨੇਕੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਕੁ ਵੱਡੇ ਨੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ
ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਨੇਕੇਦਾਰ ਸਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ।
ਇਸ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚ ਸਰ ਤੇਜ਼ਾ
ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਲੋਕ
ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਢੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਲੜਕੀ ਕੰਵਲ ਮਲਿਕ, ਪਿਛੋਂ ਖੁਸ਼ਵੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣੀ।
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂ ਸੈਕਟਰੀਏਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਲੱਗੇ ਇਹ
ਇਕ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਸਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਬਿਲਡਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਸਰ
ਤੇਜ਼ਾ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਨਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ
ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ
ਪਲਾਟ ਕੱਟ ਕੇ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਸਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਨੇ ਹੀ ਪਲਾਟ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਅਤੇ ਕਨਾਟ ਸਰਕਸ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਦੋ ਆਨੇ ਗਜ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਰਾਜ਼ ਦੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦੇ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਪਾਰਕ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਦਾ ਸ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਮਿਉਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪਧਾਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁਸ਼ਿਅਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਚ ਤਾਂ ਜੀਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਲਾਜ 'ਚ ਉਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਸੇਂਟ ਸਟੀਫਾਨ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਗਜ਼ ਕਾਲਜ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨੀ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਟਰਾਂਟੋ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਦੁਤਾਵਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪੈਰਿਸ 'ਚ ਯੂਨੈਸਕੋ ਲਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਬੌਂਗੀਅਤ ਭਰੀ ਬਾਬੁਗਿਰੀ ਸੀ। ਸੋ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1951 'ਚ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਰਚੇ 'ਯੋਜਨਾ' ਦਾ ਸੰਪਦਕ ਬਣਿਆ। ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਈ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼, ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਆਦਿ ਦਾ ਐਡੀਟਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ 'ਇਲਸਟਰੇਟਡ ਵੀਕਲੀ' ਅਤੇ 'ਨਿਊ ਡੇਹਲੀ' ਦਾ ਐਡੀਟਰ ਵੀ ਰਿਹਾ। 'ਇਲਸਟਰੇਟਡ ਵੀਕਲੀ'

ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮੋਗਰ ਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀਕਰੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਇੰਨੀ ਕਾਹਲ ਤੇ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਹੁਕਮ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਸਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਪ੍ਰੈਸ 'ਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੰਦਰਾਂ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਲਾਈ ਗਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਗਭਗ 80 ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕਈ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਡੇ ਅਤੇ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਨ। 40 ਅੰਗੇਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨਾਤ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਲਮ ਨਵੀਸ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਕਾਲਮ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਛਾਪਦੇ ਹਨ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਕਾਲਮਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੰਹ ਮੰਗਵੇਂ ਪੈਸੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ 'ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ

ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ 8 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਵਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ 1980 ਤੋਂ 86 ਤੱਕ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ। 1999 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਏ-ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। 2000 'ਚ ਸੁਲੱਭ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਇਮਾਰਨਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। 2006 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 'ਪੰਜਾਬ ਰਤਨ' ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 2007 'ਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ। ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਬੇਟਾ ਰਾਹੁਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਧੀ ਮਾਲਾ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਸਿੰਘ ਅੰਤਰਰਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਕੈਂਬ੍ਰਿਜ਼ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਆਨਨਦਜ਼ ਗਰਜੂਨ੍ਹਏਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਉਸਦਾ ਕੁਲਵੱਕਤੀ ਕਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਦਿ ਰੀਡਰਸ਼ ਡਾਈਜੈਸਟ' ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਈ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ 'ਖਲੀਜ਼ ਟਾਈਮਜ਼', 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ' ਆਦਿ ਦਾ

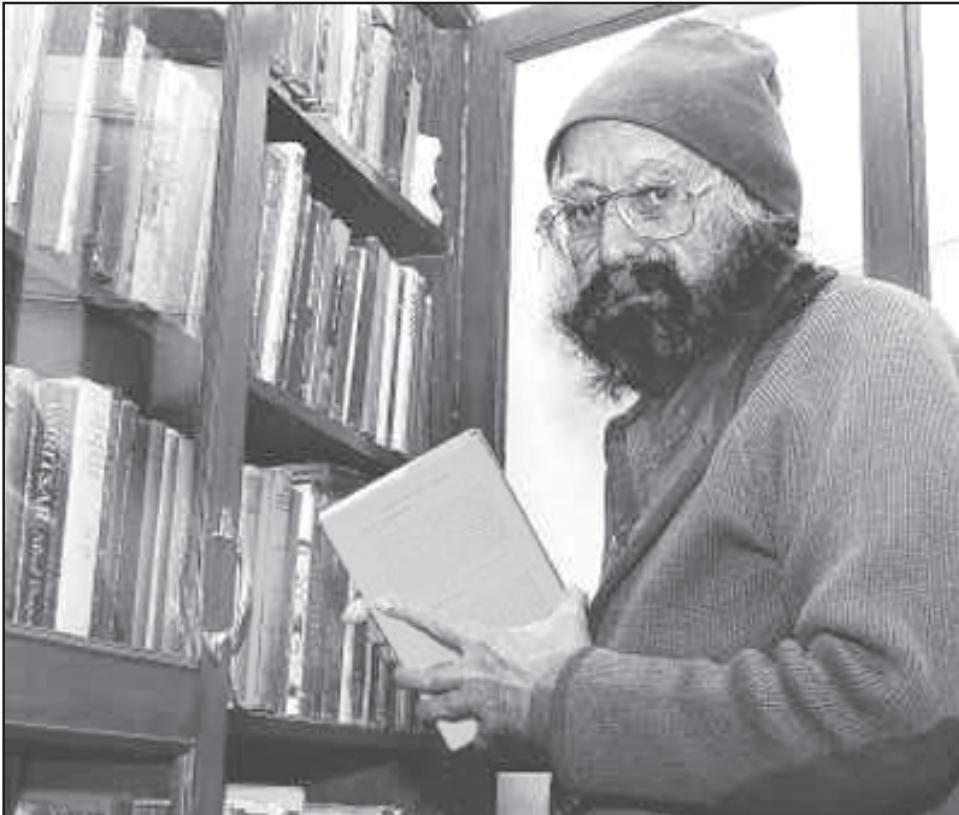
ਮੁੰਹਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦੀ 'ਸਿਕਵਾ' ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਲਾ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਇਕ ਸਿਕਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਨ ਅਤੇ
ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੇਹੋਦ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ
ਨਿਜੀ ਮੰਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ
ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਪਸੰਦ ਨਾ ਪਸੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਸ
ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਣਾ ਦੀ ਰੁਚੀ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ
ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਿਣਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।
ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਤੇ
ਵਧ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੰਚਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ
ਇਉਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ
ਲਿਖਦਾ ਜਾਂ ਬੋਲਦਾ ਉਹੀ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ।
ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਬੇਬਾਕੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਹਿਰੀਆਂ
'ਚ ਵੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ
ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਬਦਤਮੀਜੀ ਜਾਂ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਕਟਹਿਰੇ
'ਚ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਹਾਂ ਇਸ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ
ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਜੂਰੂਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ
ਉਸ ਵਾਲੇਂ ਧਰੇਂਦਰ ਬੁਹਮਾਜ਼ੀ ਨੂੰ 'ਦਰਬਾਰੀ ਯੋਗੀ' ਕਹਿਣ
'ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਗਧੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੁਰਾ
ਭਲਾ ਕਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਰਾਹੁਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ -
“ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਇਕ ਮੂਰਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ
ਇਮਾਨਦਾਰ ਇਨਸਾਨ ਹੈ।” ਉਸ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ
ਨਾਵਲ ਵੀ ਬੜੇ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਪਿਰੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ
‘ਦਿਲੀ’ ਅਤੇ ‘I shell not near the nightingale’.

ਗਾਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਾਵਲ 'ਟਿੱਲਾ' ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪਤਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਛਪੇ ਰੀਵਿਊ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਦੂਜਾ "ਇਹ ਨਾਵਲ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮਿੱਤਰ ਕੁਝੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।" 1961-62 ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੱਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ੍ਤੇ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਵਲ nightingale ਨਹੀਂ ਪਤਨਾ।

ਜਿਥੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਣ ਅਤੇ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਨੁਸਾਰਨ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੁਸਾਰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਉਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੈਰ ਅਤੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਥੇਡਦਾ ਹੈ। ਕੋਰੀਅਨ ਚਾਹ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ, ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ -ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਘਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਮ ਨੂੰ ਸਕਾਚ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਕੋਲ ਆਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਕੋਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਿੱਥੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਵੇ ਅਤੇ ਜਾਵੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਤਬੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਉਸ ਨਾਲ ਨਤੀਜਾ ਹੋਣੇ।

ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 94 ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਕੈਜੂਅਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਰ ਜਾਂ ਤੁਰਨਾ ਫਿਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਸ਼ਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਪਰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ। ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਮ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਕਚ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਬ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ-ਖਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮਦਰ ਟਰੇਸਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਕੂ ਫੂਲਨ ਦੇਵੀ ਬਾਰੇ ਵੀ। ਉਸ ਨੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਜੂਲਫਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੇ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਰਦਾ ਮਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਾਦ ਬਾਰੇ ਵੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਅੰਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਭੜਾ ਬੇਖਾਕ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਰਾਹੁਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪਵਲਿਸ਼ਰ ਨੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਏਨਾ ਕੁਝ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਬਲੀਸ਼ਰ ਦੇ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੀ। ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ 'ਚ ਜਿਥੇ ਤਿੱਥੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। 1974 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਦਮ ਭੁਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਉਸ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ

ਵੀ ਸੰਪਾਦਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. 'ਚ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਗਲੋਬਲ ਮੀਡੀਆ ਅਵਾਰਡਸ ਕਮੇਟੀ ਵਾਸਿੰਗਨਾਂ ਦਾ ਚੌਅਰਮੈਨ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਲ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ 'ਇਨ ਦਾ ਨੇਮ ਆਫ ਫਾਦਰ-ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ' ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

‘ਅਜ ਕੱਲੁ ਉਹ ਫਰੀਲਾਂਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਨਿਉਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼’, ‘ਨਿਊਜ਼ ਵੀਕ’, ‘ਏਸ਼ੀਆ ਵੀਕ’ ਵਰਗੀਆਂ ਮਿਆਰੀ ਪਰਚਿਆਂ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨਾਸਤਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਧਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਆਸਤਿਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ ਅਤੇ ਜਪੁਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਬਾਰੇ 'ਫੌਰੋ-ਮਾਈਟ ਟੁ ਸੁਪਰਮਾਈਡ' ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ

ਜੂਖਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਤਾਗ - 1

“ਇਹ ਵਿਚਾਰੇ ਐ। ਬੁੱਢਲ-ਕੱਟੇ। ਕੁੱਤੇ ਖੱਸੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਐ। ਆਂ ਤੁੰ ਅੱਜ ਘਰ ਚੱਲ, ਬਾਪੁ ਜੀ, ਤੇਰੀ ਦੰਗੀ ਧੋੜੀ ਲਾਹੁਣਗੇ। ਸਾਲਾ ਮੀਣਾ ਜਿਆ, ਜੇ ਘਰ ਮਰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਚਾਹ ਤਾਂ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਵਿਚਾਰੀ ਬੇਜੀ ਵਾਹਣਾ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ।”

“ਕਿਉਂ! ਡਰਾ-ਡਰਾ ਉਹਦਾ ਖੂਨ ਸੁਕਾਉਣਾ ਐ।” ਦਰਸਨ ਨੇ ਫੇਰ ਮੋਹ-ਬੁੱਚ ਸ਼ਬਦ ਆਖੇ। ਪਾਲ ਉਸ ਵਲ ਆਸਰੇ ਵਜੋਂ ਸਹਿਮੀ ਨਜ਼ਰ ਭਾਕਿਆ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਲਮਕਦੇ ਪੱਤੇ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੀ।

ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੱਝਾਂ ਧਾਰ ਕੇ ਖੁਰਲੀਆਂ ਵਲ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਖਾਲੀ ਖੁਰਲੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੱਝਾਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਧੀਰੇ ਨੇ ਖਿਤਕ ਕੋਲ ਖਲੋਤਿਆਂ ਹੀ ਸੋਟੀ ਵਗਾਹ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਲਕਾ ਗੇੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦਰਸਨ ਨੇ ਭਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਕੋਲ ਜਾ ਸੁੱਟੀ।

ਧੀਰੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪੰਡਿਆਂ ਮੱਝਾਂ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, “ਬੇ ਜੀ, ਅਜ ਬੇਡੇ ਕੋਲੋਂ ਗੁਤਾਵਾ ਈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ?”

“ਵੇ ਭਾਈ ਕੀ ਕਰਾਂ! ਚੁੱਲੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਨ ਛੁੱਟੁ ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਮਰਨ ਹੋਊ। ਪਿਛੇ ਬੋਡੇ ਨੂੰ ਤੁਸੁੰ ਈ ਐ, ਜੇ ਹੱਥ ਹਿਲ ਲਵੇ ਤਾਂ।” ਫੇਰ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਭਾਕੀ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਪਾਲ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਹੜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਤੇ ਮੈਂਹੇ ਨਲੀਮਾਰ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ‘ਤੇ ਲਾਇਆ ਕਰੋ।”

“ਉਹਨੇ ਮਰ ਜਾਣੇ ਨੇ ਤਾਂ ਲਹੁ ਪੀ ਲਿਆ। ਸਕਲੋਂ ਆ ਕੇ ਅੱਜ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਦਫ਼ਾ ਹੋਇਆ?”

“ਆਹ ਖਤਾ ਐ।” ਧੀਰੇ ਨੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਖਿਤਕ ਕੋਲ ਡਰੇ ਧਮਕੇ ਖਲੋਤੇ ਪਾਲ ਵਲ ਹੱਥ ਕੀਤਾ।

“ਆ ਤੈਨੂੰ ਮੁਕਾਵਾਂ ਹਰਾਮੀਆ।” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਦੰਦੀਆਂ ਕਰੀਚਿਦਿਆਂ ਤੇ ਮੱਝ ਨੂੰ ਬਿੱਚ ਕੇ ਖੁਰਲੀ ਕੋਲ ਲਿਜਾਦਿਆਂ ਆਖਿਆ,

“ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਢੰਡੇ ਵਜਾ ਕੇ ਆਇਆਂ?”

“ਬੇ ਜੀ, ਇਹ ਦਰਿਆ ਤੇ ਜੰਟੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸੈਰ ਕਰਕੇ ਆਇਆ।” ਧੀਰੇ ਨੇ ਖੀ-ਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਫੇਰ ਆਖਿਆ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਹੱਥ ਝਾੜ ਕੇ ਖਿਤਕ ਪਾਸ ਖਲੋਤਾ ਪਾਲ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਸੀਟ ਹੀ ਲਿਆ। ਸਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਧੱਫ਼ਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਚੁਲ ਪਾਣੀ ਧਰ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਨਹਾਉਣਾ ਐ। ਬਾਹਰੋਂ ਬੱਕੇ ਆਏ ਐ।”

ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜਦੀ ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ।

“ਤੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਜਾਈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲੱਛਹਿਆਂ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ‘ਚ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤਕ ਏਹੀ ਭੰਗ ਭੁੱਜੀ ਐ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਆਉਣੀ ਨਹੀਂ, ਧੀ ਤੇਰਲੀ ਨਹੀਂ। ਪਿਉ ਬੋਡੇ ਨੇ ਬਥੇਰਾ ਚਿਰ ਖਣ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾ-ਕਮਾ ਬੋਡੇ ਛਿੱਡ ਕੈਂਡੇ ਐ।” ਨਲਕਾ ਗੇਤਰਿਆਂ ਪਾਲ ਸੁਕਰ-ਸੁਕਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਮਗਰ ਭਉ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਬੇ ਜੀ ਬੋਲਦੀ ਬੋਲਦੀ ਚੰਕੇ ਵਲ ਮੁੜ ਗਈ ਸੀ। ਦਰਸਨ ਤੇ ਧੀਰਾ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰ ਧੋਤੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਪਿੰਡੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੌਡੀ ਬੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਸਮੇਂ, ਜਦੋਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੀ ਪੀਤੀ ਹੈਣੀ ਸੀ, ਸੁੰਗਤੇ ਜਿਹੇ ਪਾਲ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਅੱਜ ਤੁੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਰਿਹੈ ਉਇਂ?” ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਪਾਲ ਹੋਰ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਪੁੱਛਿਆ?” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੱਡਕਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਰਜਿਆ।

ਮੁੰਡਾ ਕੋਈ ਵਿਚ ਦੀ ਝਾਕ ਕੇ ਫਿਰ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਗਿਆ।

“ਤੁਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਇਹ।” ਉਸ ਨੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਅੱਖਾਂ ਘੁਸਾਈਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਤਲਾਸਦਾ ਹੋਵੇ। ਬਾਕੀ ਜਣੇ ਵੀ ਸਹਿਮ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਬੋਲੀ,

ਸੁੱਟੀਆਂ।

“ਵੇਖ ਲੈ,” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਗੱਲ ਉਸ ‘ਤੇ ਸੁੱਟੀ, “ਇਹ ਪ੍ਰਾਣੀਵੇਟ ਬੱਸ ਦੀ ਕੰਡਕਟਰੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਐ? ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕੱਚ ਦੇਣ। ਮਿਲਟਰੀ, ਮਿਲਟਰੀ ਈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਹਰਨੇਕ ਵਰਗ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੰਦਾ ਕਿਥੇ ਪੁੰਚ ਗਿਆ। ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਦੀ ਵੀ ਮਾਤ੍ਰੀ ਨਹੀਂ।”

ਦਰਸਨ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪਚਾਪ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਰਦਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਝੌਤੀਆਂ ਦੀ ਦੰਦਿਆਂ ਦੇਣਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਦਰਸਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਤਦੇ ਉਹ ਝਟਕਾ ਖਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਕ ਟੱਕ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹਿਲਦੇ ਸਿਰ ਵਲ ਵਿਹੜਾ ਰਿਹਾ।

ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੋਹ ਨੇ ਪਲਸੇਟਾ ਮਾਰਿਆ। ਉਹ ‘ਹੁੰਹ’ ਫੁਕਾਰ ਕੇ ਉਠਿਆ। ਦਰਸਨ ਵਲ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਅੰਦਰ ਮੁੜ ਧੈਗ ਲਾਉਣ ਚਲ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਰੋਲੇ ਦੀ ਬਿਤਕ ਸੁਣ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਬਾਲ ਹੋਨਾਂ ਰੱਖਦਿਆਂ ਧੀਰੇ ਨੇ ਕੰਨ ਚੁੱਕੇ।

“ਕੋਈ ਬੋਲਦਾ ਲੋਗਦਾ ਐ।” ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾਈ ਹੋਈ ਪੋੜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਬੋਲ-ਬੁਲਾਰੇ ਦੀ ਭਿਣਕ ਪਲ ਪਲ ਮਹਾਰੋਂ ਉੱਚੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਟੱਬਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕੰਨ ਟਿਕਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

“ਬੱਗਾ ਸਰਪੰਚ ਬੋਲਦਾ ਐ।” ਧੀਰੇ ਨੇ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਖਲੋਦਿਆਂ ਹੀ ਦੰਸਿਆ।

“ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਐ।” ਹੋਨੋਂ ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ।

“ਗਲ੍ਹੁ ਦਿੰਦਾ ਐ।” ਆਖਦਾ ਧੀਰਾ ਕੰਧ ਉਪਰ ਦੀ ਵਰਾਂਡੇ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੁਣ ਸਾਫ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆਹ ਪੁਲਸੀਆ ਈ ਨੀ ਮਾਣ! ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਚਾਲਾਂ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਐ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਉ ਦੀ ਪੱਟੀ ਦਾ ਹੋਰੀ ਦਾ ਤਾਂ ਕੁਸ ਬਣਾ ਲੋ। ਜਿਹੜੀ ਉਹਨੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪ ਹੀ ਧੀਰੀ ਸੀ।

ਜੇ ਅੱਖ ‘ਚ ਸਰਮ ਐ, ਤਾਂ ਚੱਪਣੀ ‘ਚ ਨੱਕ ਡਬੋ ਕੇ ਮਰ ਜੋ! ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਗਠਜੋੜ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਐ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਤੰਦਰ ਜਿਨਾ ਖਰਚਾ ਤਾਂ ਕਰੋ।” ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਬਰਦ ਵਾਂਗ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਵੀ ਸਹਿਮ ਗਏ। ਬੱਗੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਭੜਕੀਲੇ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਸੁਭਰ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰਖੋਲੀ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਅ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕਿਆ।

“ਇਸ ਸਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਵੈਲੀ ਦੀ।” ਕੜਵਾਹਟ ਦਾ ਘੁੱਟ ਅੰਦਰ ਲੰਘਾਉਦਿਆਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਛੇਡੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਗਿਆ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਮੋਟਾ ਸਾਰਾ ਪੈੱਗ ਪਾ ਲਿਆ। ਅਤੇ ਕਾਹਲੀ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ।

“ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਕਮਲੇ ਬਣਦੇ ਏ!” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਤਰਲੇ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ— “ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਪਣੀ ਕਾਹਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਐ। ਉਹ ਛਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੈਲੀ। ਆ ਇਹ ਧੀਰਾ ਕਰੀ ਜਾਓ।” ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਗੇ ਤੈਨੂੰ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕੀਤਿਆਂ।

ਦਰਸਨ ਨੀਵੀਂ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਪੰਡਤ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਅੰਹਦਾ ਸੀ ਜੇ ਰਾਏਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਕੰਡਕਟਰ ਲੱਗਣਾ ਤਾਂ ਲਵਾ ਦਿਨਾ ਅਨ੍ਹਾ।”

“ਅਹੋ ਭਾਈ ਕਰੋ ਕੁਸ, ਇਉਂ ਘਰ ਬਹਿ ਕੇ ਕਰਦੇ ਵੇਲੇ ਪੁਰੇ ਹੋਏ।” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਕਾਹਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਐ। ਉਹ ਛਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੈਲੀ। ਆਪਾਂ ਕਬੀਲਦਾਰ ਅਨ੍ਹਾ।

“ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਕਮਲੇ ਬਣਦੇ ਏ!” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਤਰਲੇ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ— “ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਪਣੀ ਕਾਹਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਐ। ਉਹ ਛਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੈਲੀ। ਆ ਇਹ ਧੀਰਾ ਕਰੀ ਜਾਓ।” ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਗੇ ਤੈਨੂੰ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕੀਤਿਆਂ।

ਦਰਸਨ ਨੀਵੀਂ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਪੰਡਤ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਅੰਹਦਾ ਸੀ ਜੇ ਰਾਏਪੁਰ

ਅਕਸੈਂ ਨੇ ਮੋਹਿਆ ਐਵਾਰਡ, ਗਜ਼ਨੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਵਾਰਡ ਨਹੀਂ

ਬੀਤੀ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ 'ਸਟਾਰ ਸਕੀਨ' ਫਿਲਮ ਐਵਾਰਡਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਘਟਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਅਕਸੈਂ ਕੁਮਾਰ ਨਾਗਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਅਕਸੈਂ 'ਬੈਸਟ ਐਕਟਰ' ਐਵਾਰਡ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਭਤਕ ਗਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸੇਸਟ ਪ੍ਰਾਪਲਰ' ਵਰਗ ਵਿਚ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੌਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲੀ ਹੱਕਦਾਰ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਹਨ। 'ਜੋਧ ਅਕਬਰ' ਲਈ ਰਿਤਿਕ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਐਕਟਰ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਾਗਾਜ਼ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸਨ ਕਿ ਅਕਸੈਂ ਦੀ 'ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਕਿੰਗ' ਲਈ ਅਕਸੈਂ ਦਾ ਨਾ ਬੈਸਟ ਐਕਟਰ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਬਟੋਰਨ ਵਾਲੀ 'ਗਜ਼ਨੀ' ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਵਿਚ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਅਕਸੈਂ ਦੇ ਹੁੰਗਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਸਿਨ ਦਾ ਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਨਮਾਨਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਚੇਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਬਉਤਮ ਅਭਿਨੈਤਰੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪਤਾ 'ਵੈਸ਼ਨ', ਸਰਬਉਤਮ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਏ. ਆਰ. ਰਹਿਮਾਨ 'ਜੋਧ ਅਕਬਰ', ਸਰਬਉਤਮ ਗਾਇਕ ਕੇ. ਕੇ., ਸਰਬਉਤਮ ਗਾਇਕਾ ਸ਼ਿਲਪਾ ਰਾਏ 'ਬਚਨਾ ਏ ਹਸੀਨੇ', ਸਰਬਉਤਮ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਅਦਕਾਰ ਅਰਜੁਨ ਰਾਮਪਾਲ, ਸਰਬਉਤਮ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਤੁਸਾਰ ਕਪੂਰ 'ਗੋਲਮਾਲ ਰਿਟਰਨਜ਼', ਸਰਬਉਤਮ ਨੈਗੋਟਿਵ ਅਦਕਾਰ ਅਕਸੈਂ ਖੰਨਾ, ਸਰਬਉਤਮ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਅਦਕਾਰਾ ਸਹਾਨਾ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਸੰਸੇ ਖਾਨ, ਸਰਬਉਤਮ ਪਾਪੂਲਰ ਐਕਟਰ ਐਵਾਰਡ ਅਕਸੈਂ ਕੁਮਾਰ (ਵਾਪਸ ਮੌਤ ਦਿੱਤਾ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸਰਬਉਤਮ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਏ. ਆਰ. ਰਹਿਮਾਨ 'ਜੋਧ ਅਕਬਰ', ਸਰਬਉਤਮ ਗਾਇਕ ਕੇ. ਕੇ., ਸਰਬਉਤਮ ਗਾਇਕਾ ਸ਼ਿਲਪਾ ਰਾਏ 'ਬਚਨਾ ਏ ਹਸੀਨੇ', ਸਰਬਉਤਮ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਅਦਕਾਰ ਅਰਜੁਨ ਰਾਮਪਾਲ, ਸਰਬਉਤਮ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਤੁਸਾਰ ਕਪੂਰ 'ਗੋਲਮਾਲ ਰਿਟਰਨਜ਼', ਸਰਬਉਤਮ ਨੈਗੋਟਿਵ ਅਦਕਾਰ ਅਕਸੈਂ ਖੰਨਾ, ਸਰਬਉਤਮ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਅਦਕਾਰਾ ਸਹਾਨਾ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਸੰਸੇ ਖਾਨ, ਸਰਬਉਤਮ ਪਾਪੂਲਰ ਐਕਟਰ ਐਵਾਰਡ ਅਕਸੈਂ ਕੁਮਾਰ (ਵਾਪਸ ਮੌਤ ਦਿੱਤਾ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪਿਆਰ ਇੰਪਾਸੀਬਲ'

ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਪੜ ਕੇ ਤਸੀਂ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪਤਾ ਦੇ ਪਿਆਰ-ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੱਖ ਸੋਚੋ, ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਦੇਈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। 'ਯਸਰਾਜ਼' ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਣ ਰਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਡੀਨੋ ਮੌਰੀਆ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਦੇ ਚੋਪਤਾ ਦੀ ਵੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਗੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ-ਡੀਨੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮ 'ਪਿਆਰ ਕੀ ਖਾਤਰ' ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਫਿਲਹਾਲ ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ 'ਨਾਟਿੰਗ ਹਿਲ' 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੂਲੀਆ ਰਾਬਰਟ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਅਤੇ ਹੁਗ ਗ੍ਰੌਂਟ ਵਾਲੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਡੀਨੋ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਉਦਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ 'ਪਿਆਰ ਇੰਪਾਸੀਬਲ' ਵਿਚ ਚੋਪਤਾ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਦੈ 'ਤੇ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਰੋਂਤੋਂ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਭਿਨਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ (ਡੀਨੋ ਅਤੇ ਉਦੈ) ਲਈ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾ.....!

ਕਾਲਜੀਏਟ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਰੋਲ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਏ

ਲਵਰ ਬੁਅਏ ਸ਼ਾਹਿਦ ਕਪੂਰ ਨੇ ਬਿੱਝ ਕੇ ਹੀ ਸਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੈਚਿਊਰ ਰੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਇਗਰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਿਦ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪੂੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗੇ ਰੋਲ ਕਰਦੇ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ? ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਸ਼ਾਹਿਦ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲੇ ਕੀ, 40 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਵੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸ਼ਾਹਿਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਕਰਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨ? ਵੇਸੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਹੀ ਵੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੁਰੋਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗੇ ਰੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ ਨਾ! ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਹਿਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਫਿਲਮ 'ਕਮੀਨੇ' 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਡਿਸਕਾਰ' ਫੇਸ ਵਿਸਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਇਸ਼ਾ ਟਾਕੀਆ ਨਾਲ 'ਪਾਠਸ਼ਾਲ' ਦੀ ਪੜਾਈ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੜਾਈ ਸਭ ਨਾਲ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਫੀਰ ਸਰਵਿਸ ਨਾਨਾ ਪਾਟੇਕਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਇੰਡੀਸਟਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਛਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਨਾਨਾ ਪਾਟੇਕਰ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਅਦਕਾਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਿਲਮ ਇੰਡੀਸਟਰੀ ਵਿਚ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਨਾਨਾ ਪਾਟੇਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੌਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚੁਣਿਆ। ਦੌਰ ਤਾਂ ਸਟੇਜ ਸੋਅ, ਟੀ.ਵੀ. ਐਂਕਰਿੰਗ, ਟੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਗੈਸਟ ਅਤੇ ਜੱਜ ਬਣਨ ਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਦੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਅਪਣੇ ਬੇਟੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੀਰੋ ਨਹੀਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਉੱਪਰ ਬੇਪਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁਨਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਪਰ ਆਉਣਗੇ।

ਮਰਠੀ ਇਥੇਟਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਮਰਠੀ ਫਿਲਮਾਂ ਘਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੀਰੋ ਨਹੀਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਤੁਰੀਕਾ ਬੜਾ ਸਾਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗੈਸਟ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਿਸੇ ਇੰਸਟੀਟੂਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਜਿਸ ਤੁਰੋਂ ਕਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਸੁਣਨਗੇ। ਸਾਡੀ ਦਾਦੀ-ਨਾਨੀ ਨੇ ਸਟੋਰੀ-ਟੈਲਿੰਗ ਕਿਸੇ ਇੰਸਟੀਟੂਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਜਿਸ ਤੁਰੋਂ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗ੍ਰਾਮਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਨਾਨਾ ਨੂੰ ਸਦੀ ਪਰਿਸ਼ੇਖ ਦੇ ਗੈਸਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੈਤਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਹਾਰ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਚਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਨਾਨਾ ਨੂੰ ਪੂੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਂ ਦੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹੁਣ ਤੱਕ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਪਰ 'ਹਾਰਨ ਓਕ ਪਲੀਜ਼' ਦੀ ਵਜ਼ੂ ਨਾਲ ਲੇਟ ਹੋ ਗਈ।

ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ 'ਹਾਰਨ....' ਦੇ ਇਕ ਗਾਣੇ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਦੋਰਾਨ ਘਾਹ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਇਕ ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਿਮਲ ਦਾ, ਗੁਰੂਦੱਤ ਸਾਹਿਬ, ਵੀ. ਸਾਂਤਾਰਾਮ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਖਾਡੇ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟੋਰੀ-ਟੈਲਿੰਗ ਦਾ ਤੁਰੀਕਾ ਬੜਾ ਸਾਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਗ੍ਰਾਮਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਵਰ੍ਗੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦਿਲੀ
ਮੁਬਾਰਕ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਬੇਲਾਗ
ਤੇ ਬੇਬਾਕ ਅਖਬਾਰ ਦਿਨ ਢੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੋ।

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਦ

ਬੇਬਾਕ, ਬੇਲਾਗ ਤੇ ਨਿਧੜਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਫਰੋ 'ਚ

(1 ਜਨਵਰੀ, 2000-ਜਨਵਰੀ 2009)

ਨਿਰਿਤਰ ਉਸਾਰੂ ਹਮਾਇਤ ਲਈ
ਪਾਠਕਾਂ, ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਅਤੇ
ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ।

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ 28 ਮਾਰਚ, 2009 ਨੂੰ

ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੇ ਕਦਮ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਥਾਂ